

P U T S A M O B O R S K E S A L A M E
K R O Z E U R O P U

I. Njemačka: Kroz Saveznu pokrajinu Baden-Württemberg (2003.)

Konačno smo, 2003. godine odlučili vidjeti kako iste (i/ili slične) stvari, rade drugi...

U svibnju smo, susretljivošću naše sugrađanke, generalne konzulice RH u Stuttgartu, dr. Vere Tadić, posjetili pokrajinu Baden-Württemberg.

Cilj puta bili su proizvođači salama iz te regije, ali i proizvođači vina kojima ova regija obiluje. Nakon svečanog prijema u Generalnom konzulatu u Stuttgartu, razmjene dobrodošlica i predaje darova, započeo je i zvanično naš posjet.

Svo vrijeme boravka naš domaćin je bio konzul Vladimir Duvnjak, koji je organizirao naš boravak njemačkom preciznošću i to tako da se radni dio isprepliće s turističkim.

Muzej vina Uhlbach, enoteka Zur Krone, vinarija Aldinger (13 generacija), kušaonica vina u Bad Cannstattu, prerada mesa Lanter, muzej mesa u Böblingenu - bogatili su naša iskustva iz vinarstva i kulinarstva. Doživljaji "za dušu" bili su posjet Grabkapelli na brdu Württemberg, vidikovcu Svichtenwald iznad Esslingena, a vrhunac doživljaja bio je posjet Daimler Benz mu-

Grupna fotografija u Stuttgartu, ispred muzeja - panorama s prekrasnim vinogradima u pozadini

zeju u Untertürkheimu.

I tako smo se 1. lipnja, nas dvadeset i devet članova Udruge Zlatna šajba i predstavnici Zagrebačke županije, vratili iz Europe, puni dojmova u Samobor.

Svi sudionici studijskog putovanja bili su jednodušni u ocjeni da je posjet bio izvrsno osmišljen i još bolje organiziran. Posjet specijaliziranim proizvođačima i prerađivačima mesa bio je interesantan i iznad svega koristan.

Pokazao je našim proizvođačima kako to radi Europa i otkrio da smo u dosta elemenata posve dorasli Europi. Naposljetku, treba istaknuti da se prilikom posjeta iznjedrila ideja o povezivanju grada Samobora s jednim od gradova iz regije Baden-Württemberg i proglašavanju

Degustacija u podrumu gradske vinarije u Stuttgartu

gradova prijatelja.

Koliko je Put Samoborske salame I bio uspješan govori i činjenica da je već pri povratku odluče-

U Salzburgu, na povratku iz Stuttgartu, kod čuvene Mozartove fontane

Umorni šetači u predahu u Salzburgu

no da se za godinu dana organizira novo studijsko putovanje na neko drugo, nadamo se isto tako interesantno, odredište.

Prijem na visokoj razini u Stuttgartu, u konzulatu RH, kod konzulice Vere Tadić

Prijem kod mesara - kobasičara u Stuttgartu

II. Italija I: Salamerije u Franciacorti (2004.)

Urujnu 2004. godine autobus Samoborčeka povezao je 28 članova Udruge Zlatna šajba u regiju Brescia u Italiji na Put Samoborske salame II.

U prekrasnom gradiću, smještenom na jednom od četiri glečerska jezera Lago d'Iseo, proboravili smo četiri dana uz bogat program posjeta proizvođačima vina i prerađivačima mesa koji su se posebno specijalizirali u proizvodnji salama.

Naš domaćin bio je Franco Martinelli, osvijedočeni prijatelj Hrvatske i počasni građanin Grada Samobora.

Već prvog dana bili smo primljeni kod gradonačelnika Isea i njegovih suradnika, a riječi dobrodošlice i poziv na čvršće povezivanje naših dva ju gradova uputio nam je i predsjednik odbora za međunarodnu suradnju Fabijanskog senata koji potječe iz ovog kraja.

Redale su se zatim vinske ceste, dvorci pretvoreni u šampanjerije, posjeti poznatim mjestima kao što su najveći otok na jezerima Mont Isoli, kuće Beretta i Loreta, muzeji, crkve kojima ovaj dio Italije obiluje te tipičnim talijanskim resto-

Kantina na brodu koji plovi po Lago d'Iseo po prvi je put ostala bez vina - jer, plovili su Samoborci!

“Šajberi” su svugdje dočekivani srdačno i na najvišoj razini. Tako je bilo i ovaj put, kad su primljeni u gradskoj vijećnici.

Priznanje koje smo dobili od stvarnih znalaca samo je potvrda da se i mi Samoborci možemo ravnopravno nositi sa svjetski poznatim proizvođačima.

Nakon četiri prekrasno provedena dana, uz obećanje naših domaćina da će doći na našu 18. Samoborsku salamijadu, vratili smo se u Samobor obogaćeni brojnim dojmovima i novim poznanstvima stečenim u prijateljskoj Italiji.

Kod lokalnog mesara, proizvođača salama

Uz alpsko jezero Lago d'Iseo zbog mediteranske klime, rastu masline i palme

Objašnjavanje tehnologije izrade salama s plijesnima

Gđa Gianinna Rossi (u sredini), rođena Zadranka, identificirala je Morlaka - Milinka Perkovića, s kojim se slikala za uspomenu

III. Francuska I: Provansa kao na dlanu (2005.)

Uvijeme kad su se zalihe salama zabrinjavajuće smanjile, kada je prošla natjecateljska groznica sa Salami-jade, a započinju pripreme za novu sezonu, gastro meštri iz udruge kreću na svoj tradicionalni put po Europi. Želja uvijek ista - posjetiti vinske ceste i što veći broj proizvođača suhomesnatih proizvoda što sličnijih našoj salami, a cilj uvijek drugi - nova europska zemlja, nova destinacija.

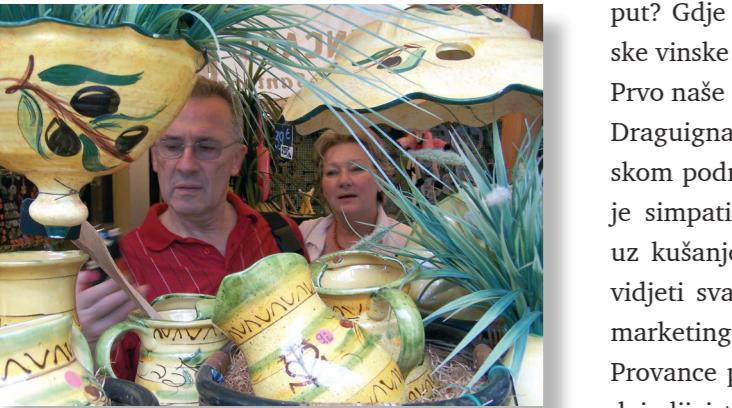
Odluka je ovaj put pala na Francusku, točnije Provansu. Kratki dogovor sa Samoborčekom i krajem ljeta tridesetak članova Udruge Zlatna šajba, na čelu sa simpatičnim vodičem Zoranom Abramovićem, krenulo je na put k Azurnoj obali.

Dug put preko Slovenije pa potom Italije, gotovo da nije izmjenio duh Samoboraca koji je vladao u autobusu. Skejin odojak, otruševečke suhomesnate delicije, molvički sitni kolači, obilno zaljevani vinom s Jelenčaka, posve su ovladali putovima kojima je nekad davno hodio Napoleon u svom pohodu prema Samoboru.

I tako smo mi u dobrom raspoloženju, u predvečerje 4. rujna 2005. godine, stigli u Nicu, naše

U gradu Aix en Provance, na jednom od prekrasnih gradskih trgova

Na tržnici u Aix en Provance

prvo odredište na Azurnoj obali. Smještanje u hotel, a onda brzo u noćni život francuske rivijere.

U narednih sedam dana nanizali smo Cannes, Arles, Aix en Provance, Avignon, Monte Carlo, Menton te Kneževinu Monaco. Vidjeli smo sva značajna mjesta, posjetili muzeje velikog Picasso, fontane koje je posjećivao Paul Cezanne, ušli u odaje papinske palače, razgledali kuću Nostradamusa, šetali arenom koja nije pulska, ali je prava, divili se crkvi Saintes-Maries, poneki se i okupali u ne baš tako "azurnom" moru kao što je naš plavi Jadran, okušali sreću na ruletu i za sve to ostavili ne baš malu svoticu EUR-a.

A ono zbog čega smo se i uputili na tako dalek

put? Gdje su salamerije, a gdje čuvene francuske vinske ceste i vrhunskia vina?

Prvo naše zaustavljanje bilo je u malom mjestu Draguignanu, u stvarno lijepo uređenom vinском podrumu (Domaine Rabiega), gdje nam je simpatična gazdarica održala prezentaciju uz kušanje vina na kojoj bi joj mogao pozavidjeti svaki sveučilišni profesor s katedre za marketing. Sve se to ponovilo u St. Remy de Provance pa Orgonu i Fontvieille. Stvarno su dojmljivi ti vinogradi čije se trsje probija kroz mješavinu gromada kamenja i oblataka, a koje daje najcjenjenija vina za stolove kraljeva, šeika, državnika, a, eto, i ponekog Samoborca.

A onda vrhunac doživljaja!

Stigli smo i do prve salamerije. U okolini Aix en Provance, u malom Pertuisu, prvi puta smo se sreljili s proizvođačem njihovih salama koje su po obliku i po nadjevu najsličnije našoj Samoborskoj. Ali, samo slične, ni izdaleka iste. Dugo čekanje pripremanja prezentacije, malo informacija od vlasnice, skromno poznavanje proizvoda te degustacija iza koje je ostalo više od pola ponuđene količine na pladnjevima, dokaz su skromnog gastronomskog užitka kojeg smo doživjeli u tom inače simpatičnom provansalskom gradiću.

Jednako su završila i naredna dva pokušaja, a

U Avignonu, ispred "papinske palače"

treći nismo niti ostvarili, jer su kiše koje su poplavile dio Montpellieria izazvale takvu paniku kod Francuza da su zatvorili sve lokalne i magistralne ceste, povukli se u kuće i nama Samoborcima ostavili Francusku na milost i nemilost.

Jedva smo u jednom trgovačkom centru uspjeli "osvojiti" jedan kafić i do njega jednu trgovinu, čiji se vlasnici vjerojatno još i danas sjećaju čudnih veseljaka koji su iz njihovog straha napravili dobar promet i trgovinu.

Tako nam je ostalo da njihovo kobasičarsko umijeće testiramo na mnoštvu malih salamina, dužine petnaestak do dvadeset centimetara, radećih uglavnom od mesa crnih bikova koje oni uzbajaju najviše za koridu koja je u ovom dijelu Francuske vrlo popularna. Posebno nas je začudilo mnoštvo muha koje mirno kruže i slijeću na te proizvode u delikatesnim trgovinama u kojima smo ih nalazili i zbog kojih se Francuzi niti najmanje ne uzbuduju.

U Arlesu, u areni u kojoj se održavaju borbe bikova

Ako zanemarimo muhe, proizvod sam po sebi i nije tako loše kvalitete, no, ipak, daleko je to od naše Samoborske.

Svaki naš pokušaj da nekom novinom obogatimo svoje znanje i iskustvo koje smo stekli s našom salamom ostaje u okvirima saznanja da smo najbolji i da od nas bolje možemo napraviti samo mi sami.

Zato smo narezali zadnje zalihe Samoborske salame, otvorili posljednje butelje našeg "samoborskog", zauzeli jedno parkiralište i istinski uživali u spoznaji da našoj Samoborki još uvijek nitko nije ni blizu.

Vraćajući se u naš Samobor ljubomorno smo čували kupljene salamice kao poklon prijateljima

Degustacija salama u Arlesu, na uličnom štandu

- neka i oni probaju u čemu uživa Europa. A mi smo zadovoljno razmišljali i privili planove za neki novi pohod u Europu, u potrazi za onima od kojih bi mogli nešto naučiti ili možda da, u svojoj skromnosti, naprosto shvatimo da bi zapravo oni od nas trebali početi učiti.

Tri gracie u parku u Nici

IV. Austrija i Mađarska: Putovima bivše monarhije (2006.)

Nikad kasnije u godini, ali na sreću po prekrasnom vremenu, krenulo je trideset troje "šajbera" na tradicionalni Put Samoborske salame u Europu.

Kako je bilo ranije dogovoreno, put nas je vodio stazama bivše monarhije čiji smo i mi djelić nekada bili.

Naš crveni Samoborček, prepun domaćih delicija, dobre kapljice, propagandnog materijala, poklona, pod mudrim vodstvom vodiča Vlade i vožen sigurnom rukom još jednog Vlade, krenuo je put mađarskog Pečuha. Jedan i pol mađarski dan bio je zaista premalo za sve što smo htjeli vidjeti. Obzirom da smo u goste išli našim prijateljima i poznanicima, susret je bio topao i srdačan, kao da smo došli rodbini.

Evo što se sve zbivalo tih dana.

Večernja šetnja gradom bila je sva u znaku demonstracija koje su tih dana bile u jeku u Mađarskoj. No, ti skupovi ni najmanje ne liče na slične događaje u nas. Okupljeno mnoštvo na glavnom trgu, gotovo svečano obučeno, držalo je transparente i slušalo govornike koji su se mirno izmjenjivali i bez pretjerane vike gotovo

Grupni portret kod Muzeja suvremene arhitekture u Beču

u jednakim vremenskim razmacima dizali glas, žećeći valjda okupljene upozoriti posebno na važnije dijelove svoga izlaganja. Policija udaljena stotinjak metara sve je to mirno promatrala, a prolaznici jedva da su obraćali pažnju na događanja, tu, pored njih. Nigdje razjarene rulje,

Ispred spomen ploče smaknutima Zrinskom i Frankopanu

nigdje lomljenja stvari, nigdje bacanja predmeta, a čak su i transparenti poslije skupa uredno smotani i odneseni kućama. Reklo bi se - posve komorna atmosfera. Tako to rade u gradu koji je European Capital of Culture 2010, ili Europski grad kulture 2010. godine. A onda novi dan i novi događaji.

Prvo posjet Hrvatskom klubu August Šenoa, susret s našim domaćinom i osvijedočenim prijateljem Samobora, predsjednikom kluba i gradskim vijećnikom, Mišom Heppom. Razgledali smo njihove prostorije, sišli u novouređeni vinski podrum, obišli njihovu knjižnicu, uručili im stotinjak knjiga koje smo sami prikupili i donirali klubu te kao pravi Samoborci darivali ih poklonima koje smo za tu prigodu ponijeli.

Začuđujuće je kako su tamošnji Hrvati ponosni na dvije godine Šenoina boravka u Pečuhu i kako to znalački znaju istaknuti kroz prepričavanja događaja iz tog vremena.

Potom, kao na filmskoj vrpcu - posjet katedrali, njezinom muzeju, razgledanje starokršćanskih iskopina, Biskupskog dvora i to sve pod stručnim vodstvom arheologa koji na tome radi. Veliku finansijsku i stručnu pomoć za radove koji su u tijeku i za budući novi izgled Pečuha pruža Europska unija, koja svesrdno pomaže.

Prijem svih "šajbera" u gradskoj vijećnici bio je

protokolaran i svečan. Uz Atilu Pavlovića, tajnika njihovog Gradskog poglavarstva te možda najznačajnijeg resornog pročelnika - pročelnika za kulturu Grada Pečuha, razmijenili smo darove, dobre želje i pozive na suradnju te silno ponosni što smo bili gosti čelnih ljudi koji vode grad tako bogate tradicije i brojih gotovo dvjesto tisuća stanovnika, oprostili smo se od naših domaćina.

Prva naša stručna destinacija bilo je mjesto Szilagyr i posjet jednoj salameriji. To je zapravo polivalentni pogon za preradu raznih kobasičarskih i drugih proizvoda, za naše pojmove dosta skromno opremljen, a po izjavi našeg "dežurnog stručnjaka", uvaženog dr. Skendrovića, jedva da

Šetnja Pečuhom

Prijem u gradskoj vijećnici kod gradonačelnika Pečuha

bi prošao kod nas. Ne bismo mogli reći da smo vidjeli išta čime bi obogatili svoja saznanja, no sve je dobro vidjeti.

U poslijepodnevnom programu profitirali su naši vinari, jer su uslijedili posjeti mjestu Vrešnja i obiteljskom gospodarstvu obitelji Ko-

vač, koji su, kao i većina stanovnika, Hrvati i sasvim dobro govore naš jezik, a potom vinarskom području Vilanji i posjet vinarskom gantu Wunderlich, koji slovi kao jedan od tri najopremljenije vinarije u Europi. U opremu, pogone i vinograde uloženi su deseci milijuna

euра, a glavni financijeri su farmaceutske kuće. Nešto tako grandiozno teško je moguće vidjeti i u zemljama s puno bogatijom i dužom vinarskom tradicijom.

Nakon tako bogatog programa i još pune nešređenih dojmova, čekao nas je posve turistički dan u Bratislavi, koji je predstavljao pravi odmor. Katedrala sv. Martina, stari centar grada, most slovačkog nacionalnog ustanka, bratislavski dvorac, Plava crkva, Novi most, glavni trg, carski put, samo su neka mjesta koja smo taj dan posjetili.

A onda u prijestolnicu nekadašnjeg carstva. Ima nekih mjesta koja se ne mogu zaobići, a ima i onih kojima se, ma koliko god puta u njima bili, uvijek jednako divite i u njima otkrivate moć, veličinu i bogatstvo imperija kojim su vladali ljudi kao što su bili beskrajno lukava Marija Terezija i zadivljujuće disciplinirani Franjo Josip. Od vinogradarskog Grinzinga do carskog Schönbrunna samo je nekoliko okruga u kojima je ispisana povijest naroda velikog dijela stare Europe, a koje smo i mi Hrvati dio.

Ako je Rim vječan, onda je Beč neponovljiv i stoga je svaki susret s njim doživljaj. Put iz Beča do Eisenstadta vodio nas je kroz Bečko Novo Mesto, grad u kojem su pogubljeni Petar Zrinski i Fran Krsto Frankopan, davne 1671. godine.

U Beču - večera uz glazbu na Grinzingu

U školi su nas učili da je povijest učiteljica života; još su stari Latini to govorili. A eto, mi nikačko da naučimo kako to mali narodi prolaze kroz tu povijest. Za vjernost caru, za prolivenu krv u obrani carstva, za vojne zasluge na bojnom polju, nagrada im je bila giljotina, a milost carska - oprost od prethodnog odsijecanja ruke. Interesi velikih naroda daleko su iznad pravde za male narode; tako je bilo kroz povijest, tako je danas, a tako će biti još dugo, jako dugo...

U Eisenstadt, prekrasnom malom, povješću prebogatom gradiću, mjestu u kome je živio i radio Joseph Haydn, posjetili smo Vinsku akademiju Austrije, dvorac Esterhazy, čija je vlasnica i danas živa, a u kojem se Marija Terezija sanjkala u kolovozu zahvaljujući ekscentričnosti svojega domaćina kneza Nikole II.

Burgenland, najvinorodniji kraj Austrije, otkrio nam je svu raskoš vinarstva, a mi smo bili ponosni što se nalazi u kraju u kojem stoljećima obitavaju Hrvati. Na našu žalost, hrvatsku riječ gotovo da nismo čuli, a tek pokoje danas već iskrivljeno prezime dalo je naslutiti da su to pripadnici našeg naroda.

Iznad svega bilo je lijepo, potom korisno, a onda i poučno!

Treba znati da se vinogradarstvo značajno širi, u njega se puno ulaže, ali se i strogo kontrolira svaka kap proizvoda. Zakonska je regulativa stroga, a sankcije za prekršitelje drastične.

A salama... Sve je manje pravih proizvoda, sve je "pomela" industrija i utrka za brzim, jeftinim i nekvalitetnim proizvodima. Naša *Samoborska*, koja je sada i robna marka, ubrzo bi mogla postati "kraljicom", a jednog dana i "carica" na ovim prostorima. A mi s njom osvojiti nekadašnje Habsburško carstvo. Jer, pravih protivnika nema. Osvajački pohod može početi već sutra. Ne treba čekati ulazak u Europu; s ovakvim proizvodom mi smo odavno ispred nje. Napornih sedam dana nisu ostavili nimalo traga na "šajberima". Nitko nije žalio za utrošenim vremenom, niti kukao zbog zahtjevnog tempa, uloženih napora, nego naprotiv - ulazeći u naš Samobor sve se češće čulo pitanje: A kamo će *Samoborska* salama naredne godine?

V. Benelux: Privlačno lice bogate Europe (2007.)

Trideset dva "šajbera", tri člana posade i Samoborčekov autobus krenuli su 6. listopada 2007. sa starog mjesaiza kina u Samoboru na svoje peto putovanje po Europi. Ovaj put cilj su bile tri "prave" europske zemlje - Belgija, Nizozemska i Luxemburg. Moram priznati da smo poteškoća imali već pri samom određivanju destinacija, jer smo teško pronalazili mjesa s proizvođačima salama ili proizvoda sličnih njima. A i put nije bio tu baš "iza vugla" pa smo se dobro pripremili i opskrbili da nam, "nedajbože", nečega ne uzmanjka.

I, vjerujte, nije!

Onako odmorni, puni elana i dobrog raspoloženja, odmah prvog dana oborili smo rekord i prevalili više od 1100 kilometara, a da to nismo ni osjetili. Stigli smo u Köln i smjestili se u Ibisov hotel, čije smo hotele koristili na čitavom našem putu. Sutradan nas je čekao bogat turistički program, a kruna svega trebao je biti posjet kolskoj katedrali, najvećem gotičkom sakralnom zdanju u Njemačkoj. Sva naša nastojanja da se domognemo centra Kólna ili bar približimo katedrali pa odsetamo do nje ostala su bez rezultata, jer

Amsterdam se "šajbera" dojmio ponajviše arhitekturom, a pažljivo su zaobilazili "sumnjive" četvrti i coffeeshopove

je Köln bio jedan od mnogih svjetskih gradova koji je tog dana organizirao dobrotnu trku u borbi protiv siromaštva i gladi. Naravno, revni su njemački organizatori svoj posao održivali poslovni preciznošću i za nas prolaza nije bilo. Tako smo pomalo razočarani napustili Njemačku i krenuli put Nizozemske.

Naš vodič Boško Mišković pokušao nam je nedoživljeno u katedrali dočarati riječima te smo tako brzo u njemu otkrili ogromno znanje i izvanredan pripovjedački dar, zbog čega je put do Amsterdama protekao u satu "sakralne povijesti", koji nam je držao vrhunski znalac. Naujerno ili slučajno, njegova priča dolaskom u Amsterdam nije bila dovršena pa smo tijekom našeg putovanja čuli mnogo interesantnih detalja iz povijesti zemalja koje smo posjetili.

Amsterdam, ili Venecija sjevera, dočekao nas je otvorenih vrata, kao uostalom sve mnogobrojne turiste iz cijelog svijeta, posebno one iz Azije koje će susresti na svakom koraku kao ni u jednom drugom europskom gradu. A onda smo zaredali - stadion velikog Ajaxa, zavijen u tugu zbog ispadanja iz Kupa UEFA od našeg Dinama i zbog čega smo mi Hrvati imali poseban status, ali i veliko poštovanje prodavača u njihovom klupskom shopu, zatim Trg Dam, Kraljevska palača, Povjesni muzej, Begijnhof - tržnica cvi-

jeća, Trg Munt, Muzej voštanih figura Madame Tussauds, gdje su posebno na svoje došle naše dame, jer ni jedna nije izašla bez zajedničke fotografije s Georgom Cloonyjem ili barem s Bradom Pittom, o čemu će sigurno za koju godinu svaka imati svoju "istinitu" priču. Tko zna, možda koji unuk i povjeruje.

Dubravko Viduč okušao se u izradi tradicionalnih klompi

A onda ono bez čega se iz Amsterdama ne može otiti - vožnja kanalima i posjet četvrti crvenih svjetiljki. Krstarenje kanalima i rijekom Amstel omogućilo nam je da upoznamo bogatstvo arhitekture toga grada, da vidimo kuću Ane Frank,

i zbog čega smo mi Hrvati imali poseban status, ali i veliko poštovanje prodavača u njihovom klupskom shopu, zatim Trg Dam, Kraljevska palača, Povjesni muzej, Begijnhof - tržnica cvi-

đenu svega što im u takvim uvjetima omogućava da se uklope u moderne trendove življenja. Kanali su građeni kada je Amsterdam imao četredesetputa manje stanovnika nego danas, ali oni i danas udovoljavaju potrebama modernog života. Naravno, uz trajne napore koje vrijedni Nizozemci pedantno i neprekidno ulažu.

Dame su došle na svoje tek kad su ušle u svjetski poznatu brusionicu dijamanata Coster Diamonds. Naš veliki "morlak" Milinko vodio je svoju Miru i u Fatimu, i u Vatikan, i u Lourdes, ali nije uspio iskupiti grijehu onako kako ih je u tren sve iskupio u toj baroknoj građevini potrošivši "crni fond", zbog čega je bio neraspolažen sve do Waterlooa, kad je ustanovio da ima i većih gubitnika od njega.

Večer je bila rezervirana za "četvrt crvenih svjetiljki", koja je pak priča za sebe. Prvi put posjetio sam to mjesto prije tridesetak godina, a onda još u nekoliko navrata i moram reći da su se baš tamo dogodile možda najveće promjene u Amsterdamu. Od slobodne "prodaje ljubavi" u ono vrijeme, prisutne makroe, slobodnu pogodbu i sve ostalo što ide uz to, danas je to "turistička industrija" u kojoj država kontrolira sve - od vremena trajanja ljubavi do cijena, pri čemu je cijena usluge jednaka za sve "dame", bez obzira na dob, izgled, boju kože, težinu i ostalo.

Grupna fotografija u Rotterdamu, ispred Cehovske komore iz 19. stoljeća

Naravno da je i pored toga muški dio ekspedicije izražavao svoje zadovoljstvo, uz provokativne komentare na koje su supruge izražavale svoje nezadovoljstvo, pa čak i zgražanje, ali nas ipak nisu pustile same u pohode na užitke. Neki od

nas su, kao naš vrli Božek Franceković, pronašli i svoje "rođakinje", no Irena baš i nije imala razumijevanja za njegovo obnavljanje "rođbinskih" veza s "čokoladnom" dvadesetgodišnjakom, tako da će to naš Božek morati odgoditi

možda i do ostavinske rasprave.

Trećeg dana napustili smo Amsterdam, uz obećanje da ćemo se ponovno vidjeti, i stigli u Zaanse Schans, tipično ribarsko selo u kojem se nalaze najljepši primjeri očuvanih vjetrenjača. A onda redom: Volendam, romantična ribarska luka i omiljeno izletište s brojnim suvenirnicama i ribljim restoranima, zatim Edam, koloritni nizozemski gradić poznat po proizvodnji poznatog sira edamera. Tu nas je naš neprikosnoveni kralj salama Zdravko Runtas u jednoj pitoresknoj manufakturi uvjero da zna praviti klompe, tradicionalno obuvalo starih Bura, a danas, naravno, nezaobilazni suvenir.

Utorak je bio rezerviran prvo za Den Haag, sjedište nizozemske Vlade, ali i ljetovalište Scheveningen, nama poznatije po zatvoru i kongresnom centru u kojem se nalazi zgrada suda za zločine počinjene na području bivše Jugoslavije.

Iz vjetrovitog i oblačnog Scheveningena ispratili su nas neugodan vjetar i sivo smeđi valovi Sjevernog mora, koji, iskreno govoreći, ničim nisu davali dojam poznatog ljetovališta.

Poslijepodne smo proveli u Delftu, jednom od najslikovitijih nizozemskih gradića i središtu proizvodnje poznatog plavog porculana, a onda se uputili prema Rotterdamu, najvećoj europskoj luci. Poseban događaj bila je izvrsna kava

s prekrasnim pogledom na grad s Euromatsom, atraktivnog tornja za koji treba imati hrabrosti

"našeg domaćeg" i obdarili ga salamama i još kojećim što nam se našlo pri ruci.

Ispred gotičke katedrale u Antwerpenu

Oni najhrabriji čak su se i popeli na nezaobilazni Atomium

popeti se, pa su neki "šajberi" ostali i bez kave i bez uživanja u panorami. Tu se dogodio i slučajan susret s našim čovjekom, porijeklom iz Like, kojeg smo zbog njegova napadnog obilježenja našeg autobusa najprije osumnjičili kao potencijalnog pljačkaša, da bi, utvrdivši kako je on zapravo predsjednik zavičajnog kluba Hrvata u Rotterdamu, uz ispriku s njim popili čašicu

uz pažljivo slušanje teksta iz usta naše hodajuće enciklopedije, vodiča Boška. Naravno da su se

opet hrabri popeli na nezaobilazni Atomium i, jednakom kao ostali prisutni pridošli sa svih pet kontinenata, pokupovali suvenire kao znak da smo i to doživjeli. A onda smo tiho i bez zadržavanja prešli u treći zemlju, preko granice koja kao da nikada nije ni postojala. Kao trag na te dane ostala je samo tabla s natpisom Luxemburg. U Leuvenu, gradu

Gradsko vijećnica u Leuvenu (Luxemburg)

s najstarijim sveučilištem u Beneluxu, ali i bez konkurenциje najljepšom gradskom vijećnicom u Europi, koja je sagrađena još u 15. st., uživali smo u poznatom pivu Stella Artois koje se proizvodi u još dobro očuvanoj, iako stoljetnoj pivovari.

U Luxemburgu, kneževini u kojoj se miješaju kulture i jezici, u kojoj je standard najviši u Europi i u kojoj njezin vladar hoda ulicom bez pratrњe, zadržali smo se taman toliko da doživimo bogatu Europu.

I to bi, uglavnom, bilo sve. Put nas je polako vodio preko Njemačke kroz usputni Heidelberg u naš Samobor, vođeni sigurnom rukom naših vozača Dražena i Damira.

A gdje su tu salame? Gdje su salamerije?

Nismo ih zaboravili niti zaobišli, ali jedva da su vrijedne spomena.

Redom su to industrijski pogoni za preradu, visoke tehnologije i niske kvalitete proizvoda.

Iza savršene organizacije proizvodnje iz "donešenog materijala", kriju se šablonski proizvodi bez mašte i posebnosti. Možda su nekada i proizvodili nešto spomena vrijedno, ali toga danas nema niti u tragovima. Susretljivi, uglavnom mladi majstori, spremno su nam pokazali sve što smo željeli. Uostalom, i nisu imali išta vrijedno skriti, ali su se isto tako iskreno divili našoj salami koju smo im s ponosom poklanjali.

Sve što proizvode jestivo je, ali nije za uživanje, pogotovo za one koji znaju što je delikatesa. Taj izraz stigao je nekada k nama iz Europe, ali ga, očito, Europa danas može koristiti za mali broj proizvoda koje nudi.

VI. Italija II: Kroz vinarije i salamerije (2009.)

Bio je to pun pogodak! Zamjensko putovanje za neostvaren put u Španjolsku prošle jeseni vodilo nas je u susjednu nam Italiju. Odredište - jezero Lago di Garda. Putovanje bez velikih očekivanja, sa skromnim programom, bez visoko postavljenih ciljeva. Obići koju salameriju i posjetiti usput neki podrum i - to bi bilo sve.

Samoborček nas je iz našeg Samobora začas preselio u prekrasno malo mjesto Padgne sul Garda, na samoj obali jezera. Krasan mali hotel Kazimiro, popunjeno uglavnom gostima treće dobi iz Njemačke i Austrije, bio je naš dom sljedeća četiri dana.

A onda je naš Boško, vodič kojeg poznate iz naših ranijih putovanja, uzeo stvar u svoje ruke. Prvo malo turizma. Posjet poluotoku Sirmione na kojem se nalazi Rocca Scaligheri, tvrđava iz 13. stoljeća, prekrasno zdanje koje je u potpunosti podređeno turistima. Zapravo, cijeli poluotok je jedna turistička oaza i svi stanovnici u bližoj okolini žive od turizma, koji ne prestaje niti jedan od 365 dana u godini. Potom posjet jednoj vinariji u selu koje smo jedva našli, putem kojim je naš autobus jedva prošao. Samo

Dobro raspoloženje pred hotelom Kazimiro, na jezeru Lago di Garda

Vladimir Trčak je pokazao koliko je jak. Još jedan prilog tezi da iza "šajbera" svugdje ostaju upečatljivi tragovi.

tako dobri vozači kao što su Samoborčekovi, koji "treniraju" po Žumberku, mogu se upustiti u takovu avanturu. I tu su došli na svoje naši vinari, ali i vinoljupci.

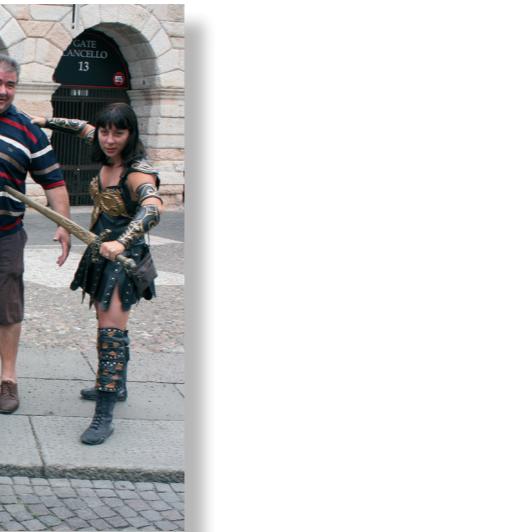
U prekrasnom vinogradu dočekao nas je jedan od dva brata sa svojim sinom, ali razgledavanje i informacije od njega nismo mogli dobiti sve dok za nekoliko minuta nije stigao gospodin po imenu Giovani Simone, kada smo razjasnili sve nepoznanice.

Vlasnici vinograda, podruma i sve opreme su braća kojima je to ostavio njihov otac, kojemu

Dubravko Viduč objavio je predaju. Čelična disciplina koja je temelj njegove "vlasti", ipak je popustila.

su u znak zahvalnosti postavili ploču na ulazu u podrum. Oni obrađuju vinograde i proizvode vino i tu njihova djelatnost prestaje. Dio su klastera u kojem se nalazi pet poljoprivrednih domaćinstava, na čijem je čelu prije spomenuti gospodin Simone koji brine o svemu ostalom. Oni su kao proizvođači sigurni, a sav rizik, ali i ekstra profit, pripada g. Simoneu. Sva vina koja smo kupili platili smo njemu, kao i sve suhomesne proizvode sa sljedeće farme koju smo posjetili. To je zapravo klasično obiteljsko gospodarstvo koje se bavi gotovo svime, od biljne

Najhrabriji među "šajberima" pozirali su s gladijatorkama ispred arene u Veroni proizvodnje do stočarstva i prerade proizvoda. Sve je s našeg aspekta upitno, ali proizvodi imaju status izvoznih i prodaju se u svim velikim europskim gradovima. Degustirajući proizvode uvjerili smo se u njihovu vrhunsku kvalitetu, ponešto i kupili, pa se uputili u dvorac našeg domaćina koji nas je prekrasno ugostio. Tu je njegova cijela obitelj i svi su angažirani na radu u klasteru, ali i kao domaćini svakom turističkom posjetu. Na kraju smo završili naš posjet uručivši našim domaćinima poklone, među kojima je nezaobilazno bila i Samoborska salama.

Sutradan - posjet Veroni, a u njoj Piazza della Erbe, Arena, Piazza Bra, Piazza dei Signori, i nezaobilazna Julijina kuća, gdje su mnogi "šajberi" dotakli Julijine grudi i naslikavali se zajedno s mnoštvom sveprisutnih Japanaca.

Potom ponovno jedan "radni dan" i posjet imanju Pratello. Vlasnici su dvoje mladih ljudi koji se bave proizvodnjom vina kao primarnom djelatnošću, ali imaju i vrlo uređen ugostiteljski dio, u kojem smo završili na prekrasnoj večeri. Osim nas, bila je tu i veća družina europskih veterinara koji su se našli na simpoziju, kao i nešto gostiju s dubljim džepom, što smo prosudili po njihovom voznom parku. Zadnji dan boravka ponovno je bio pretežno turistički. Obišli smo okolicu našeg mjesta, ljepši dio naše udruge obavio je nužni šoping, a provozali smo se i brodom po jezeru, čemu su se posebno razveselili najmlađi članovi Lucija i Natko, koji su s nama prvi put, a obećali su da će ići opet, jer im se jako svidjelo.

I tako - red turizma pa red agroturizma i našem je putu došao kraj. Jedno kratko putovanje od kojeg smo malo očekivali zapravo nam je pružilo puno toga korisnog. Obogatili smo naša znanja u proizvodnji vina i suhomesnatih proizvoda, ali dobili i niz korisnih informacija o organizaciji proizvodnje na poljoprivrednim

U vinariji obitelji Pratello mladi su vlasnici goste upoznali s proizvodima i tehnologijom proizvodnje svojih vina gospodarstvima i u malom poduzetništvu. Trideset šest "šajbera" se tako, u potpunom zadovoljstvu, u nedjelju 7. lipnja, vratilo sa svog 6. putovanja Zlatne šajbe po Europi.

VII. Španjolska: Viva Espana! Viva salama! (2009.)

Napokon Španjolska! Nakon dugo vremena, dva odlaganja, nekoliko promjena termina, mijenjanja vodenih, zračnih i cestovnih putova, mnogih peripetija, sumnji, dobivenih i izgubljenih oklada, konačno smo bili sa svojim koferima pred Samoborčekovim autobusom. U rano jutro 17. listopada tridesetšest šajbera, "naoružanih" odlučnošću da osvoje zemlju Kristofora Kolumba onako kako je on osvojio Ameriku, krenulo je na desetodnevni put dug preko 6000 km.

Prvo odredište je Genova. Nakon cca 800 km vožnje, uz samo dva zaustavljanja, ali i uništanja Skejinog odojka i dobrog samoborskog vina bez zaustavljanja, stigli smo u luku i počeli ukrcaj na brod koji je bio naš dom sljedeća 24 sata.

Za neke samo uobičajeno "presjedanje", a za neke avantura u nepoznato, nelagoda, jer svi baš i nisu ljubitelji vožnje po moru, i to još u kabini, noću. No, izbora baš i nije bilo, jer to nam je skratilo put do Barcelone za dan i pol. Hitro otkrivanje važnih punktova na brodu, kafića, šoping centra, TV sale i restorana, u kojem smo završili na večeri, brzo je potrošilo preostali dio

Jedna od najvećih španjolskih vinarija - Grandes Vinos Y Vinedos kraj Muela

dana. Tako je Grand Navi Veloci mirno klizio put Barcelone, a mi na njemu.

Jutro nas je dočekalo vedro i prohladno, a naši suputnici, uglavnom Arapi iz Maroka, kuda je brod plovio, činili su beskrajnu gužvu i neopisi-

vu život i buku, sve bez nekog posebnog razloga, što se nama činilo posve neobičnim. Sredinom dana stigli smo u Barcelonu, ukrcali se u svoj autobus i krenuli u panoramsko razgledanje grada. Naš Ivec spretno je provlačio

našu "pedesetdevetku" kroz prelijepi grad, da bi vidjeli Camp Nou Placa d Espanya, El Poble Espanol, Montjuic, Monument a Colom, Placa de Catalunya Catedrala de Santa Eularia i još štošta, a naš Boško bogatio nas je informacijama kako to samo on zna. Od svega viđenog ipak treba posebno izdvojiti religijsko i arhitektonsko čudo, katedralu La Sagrada Familija ili Sveta porodica. Remek djelo neprepoznatljiva stila arhitekt Antonia Gaudi započeo je 1882., gradio ga punih 40 godina, dok ga nije 1926. godine usmrtio tramvaj. Arhitektonsko čudo s 18 tornjeva još se i danas gradi i bit će gotovo tek, otprilike, za 20 godina. Mnoštvo posjetitelja jednako zaokuplja neobična građevina kao i razni artisti koji upotpunjavaju taj veseli kolorit, koji godišnje privuče gotovo 3 milijuna turista. Upravo su artisti bili najveća atrakcija za naše najmlađe šajbere - Veroniku, Luciju i Natku. Smještaj u hotel Tryp Apolo u samom srcu Barcelone, a onda vožnja do Španjolskog sela i večera u tipičnom španjolskom restoranu, u kojem je Vlasta Kodrić sve častila nezaobilaznom sangrijom zbog kašnjenja, za koje, usput rečeno, nije bila kriva ona nego on, koji, naravno, nikad nije kriv.

Doručak pa put Zaragoze, uz skretanje za mali živopisni gradić Vic gdje nas je čekalo iznena-

đenje. Na samom glavnom trgu, na kojem je i danas zemlja umjesto bilo kojeg suvremenog materijala, između prekrasnih građevina, među kojima se posebno ističu gradska uprava i zgrada trgovачke komore, između rustikalnog kafića i trgovine antikvitetima, smjestila se Casa Riera Ordeix sagrađena 1852. godine. Od tada se, iz generacije u generaciju, bave proizvodnjom salama koje su, po njihovom kazivanju, obišle cijeli svijet. Koristeći modernu tehnologiju zadržali su sve elemente tradicijske proizvodnje i danas prave izvrsnu salamu, a uz nju još samo pet proizvoda vrlo sličnih njoj, i od toga, koliko smo mogli vidjeti i čuti, jako dobro žive. Primio nas je čio sedamdesetgodišnjak finih manira, aristokratskog izgleda, šesta generacija u obitelji, koja će, kako je rekao, još dugo čuvati tradiciju proizvodnje salama. Poslije razgledavanja proizvodnje razmijenili smo poklone i punih ruku propagandnog materijala i ukusnih proizvoda nastavili put.

Novo skretanje s puta za Zaragozu vodilo nas

Katedrala La Sagrada Familija ili Sveta porodica arhitekt Antonio Gaudi započeo je 1882., gradio ga punih 40 godina, dok ga nije 1926. godine usmrtio tramvaj. Arhitektonsko čudo s 18 tornjeva još se i danas gradi i bit će gotovo tek za dvadesetak godina

je u Andoru, točnije u La Vellu, prijestolnicu kneževine i najveće mjesto s više od 20000 stanovnika. Blic obilazak grada sa znamenitom crkvom Esglesia Sant Roma De les Bons, a onda sloboda u gradu sa sjajem i elegancijom stare

Salamerija u Vicu, izgrađena 1852. godine

Europe, u kojem je danas sve podređeno kupovini: duty-free elektronika, foto aparati, mobiteli, motocikli, alkohol i cigarete pomalo su izgubili na svojoj interesantnosti nakon ulaska u Europu. No, navika mondenog svijeta da tu kupuje je ostala.

U Zaragozu smo stigli u večernjim satima i ponovo se smjestili u naš Tryp, ovaj put Zaragoza. Sljedeće smo prijepodne potrošili na razgledanje grada, a onda se zaputili k našem novom odredištu. Putovanje kroz Aragon i Kastilju pre-

Zdravko Runtas, Željko Kodrić i Milinko Perković nazdravili su vrhunskim vinom

kinuli smo posjetivši vinsko carstvo u vinariji Grandes Vinos Y Vinedos. Dočekao nas je jedan od vodećih ljudi vinarije koja raspolaže s 9000 ha vlastitih vinograda, ali ima udružene velike proizvođače od kojih kupuje grožđe te tako godišnje proizvedu oko 30

milijuna litara vina, plasirajući na tržište više od 50 milijuna butelja diljem svijeta. Sve što smo vidjeli vrhunsko je - vinogradi, pogon prerade, punionica, podrumi, kušaonica, izložbeni prostor, a kad se tome doda vrhunski dizajn i am-

- butelje crnog i bijelog vina. K tome smo i kupili pozamašnu količinu, jer su se naše rezerve opasno smanjile. Poklonili smo našem ljubaznom domaćinu našu Samoborku i teška srca, nakon nekoliko sati provedenih na mjestu za koje nismo mogli ni sanjati da postoji, uputili se put Madrida. Već u autobusu konstatirali smo da su protekla dva dana u Vicu i vinariji kraj Muela posve opravdali put u Španjolsku.

U kasno poslijepodne stigli smo u naš treći Tryp, sada Cibeles, koji je smješten u samom centru Madrida. Odmah večera u tipičnom španjolskom tapasu, noćenje, a sutradan ponovno dan za uživanje u ljepotama Madrida. Na Plaza Major, Plaza de Cibeles, Trgu Cristofora Columba, Parku Retiro, Kraljevskoj palači, Muzeju

Trg u Madridu, u blizini muzeja Prado

Prado i Muzeju nacional Reina Sifia razmahaо se ponovo naš Boško. Obilazak smo završili na Plaza Espaњa i druženjem s Miguelom de Cervantesom Saavedrom, vrlo poznatim i plodnim španjolskim piscem (imao je jedanaestero djece, op. a.) i njegovim legendarnim Don Quioteom i Sanchom Pansom.

Usput smo posjetili i stadion Santiago Bernabeu, na kojem je upravo te večeri kraljevski klub Real igrao utakmicu protiv Milana. Već u ranim prijepodnevnim satima okupilo se mnoštvo navijača pristiglih iz drugih gradova, formirani u grupe koje su stvarale navijačku atmosferu, ali sve u granicama civilizacijskih normi. Bili su ukras grada i atrakcija koju je lijepo doživjeti. Umiješali smo se u masu, slikali, navijali i tako doživjeli bar mali dio te veličanstvene atmosfere. Jedino je naš Dario uspio nabaviti ulaznicu i prisustvovati utakmici koju je Real izgubio.

A onda dva dana za kulturu. Odlazak u Toledo, upravno sjedište pokrajine Castilla - la Mancha i grad čija je čitava povjesna jezgra pod zaštitom UNESCO-a. Stoljećima je bio srce i duša španjolske crkve i sjedište nadbiskupa primasa cijele Španjolske. Tu je živio i radio Domenikos Theotocopoulos, poznatiji kao El Greco, veliki španjolski slikar grčkog podrijetla. Posjet gotičkoj katedrali i Alcazarju ostavio nas je sve bez

Druženje s Miguelom Cervantesom Saavedrom, Don Quioteom i Sanchom Pansom na Plaza Espaњa

daha. Privatni muzej u katedrali pokazao nam je svu raskoš i bogatstvo španjolske crkve, jer, vjerojatno, nitko ne raspolaže tolikim brojem originalnih dijela vrhunskih umjetnika iz vremena renesanse do danas, osim poznatih svjetskih

muzeja.

Na povratku planski posjet vinariji Osborne u mještuašcu Malpica de Tajo. Ako je ona u Muelu bila vrhunská, onda je ova svakako "kraj svijeta". Sve, ali baš sve, urađeno je planski, profesionalno i do kraja. Od prihvata do ispraćaja vode vas vrhunski ljudi koji su stručnjaci u svom poslu. Posve izmještena iz urbane sredine, sakrivena od očiju, udaljena 8 km od bilo kakve civilizacije, okružena samo vinogradima, priprema se za proslavu 200. godišnjice postojanja, koju će obilježiti 2010. godine. Obećali smo doći. Tu smo također doznali da svi oni ogromni bikovi podignuti uz ceste, aerodrome, na prilazima gradova, njih nekoliko tisuća razasutih po cijeloj Španjolskoj, nisu poziv na koridu, nego zaštitni znak vinarije Osborn, koji španjolska država koristi u promotivne svrhe i za to plaća naknadu. Nakon napuštanja vinarije naše zalihe vina ozbiljno su porasle, a time i raspoloženje cijele družine.

Sljedeći dan vožnja do El Escoriala i posjet kompleksu samostana svetog Lovre s mauzolejem. Tu su pokopani svi španjolski vladari od 16. stoljeća do danas i mjesta ima još samo za roditelje kralja Juana Carlosa. Za njega i njegove nasljednike morat će biti pronađen novi smještaj. Uz bogatstvo i raskoš kraljevskih grobova

vladao je savršen red među mrtvim članovima kraljevske obitelji, jer svatko je zauzimao svoje mjesto prema statusu u kraljevskoj hijerarhiji. Tako su i Bourboni i Habsburgovci, dvije loze koje stoljećima vladaju Španjolskom, pomirene u vječnosti samostanskog podzemlja.

Na povratku u Madrid misli su već pomalo počele letjeti doma. Dugo smo već na putu. Sutra put do Barcelone, šetnja La Ramblom, kava u

Vlasnik IGO-MAT-a Zdravko Runtas iskoristio je putovanje i za bolje upoznavanje španjolske konkurencije

podnožju Kolumbovog spomenika, pa ukrajan na brod. Za očekivati je da se na ovako dugom putu dogodi nešto nepredviđeno, ma koliko put bio dugo planiran i dobro isplaniran. I to nas je dočekalo u Barceloni. Naš trajekt bio je na po-

pravku i morali smo tražiti rezervnu varijantu.

Našli smo je u novom prekrasnom brodu kompanije Grimaldi, koji je vozio na liniji Barcelona - Civitavecchia, što nas je udaljilo od našeg Samobora gotovo dvjestotinjak kilometara. No, i to je bilo bolje nego čekati popravak broda do tko zna kada. Dvije duge vožnje, prvu morem, a drugu kopnom, podnijeli smo hrabro, naravno, uz pozamašne količine hrane i vina. U ranim jučarnjim satima u ponedjeljak, 26. listopada, stigli smo u Samobor.

Po ocjeni svih šajbera, ovo je svakako jedan od uspješnijih naših pothvata. Nismo obišli mnogo salamerija i vinarija, ali ono što smo vidjeli najbolje je do sada viđeno. Zato s nestreljenjem očekujemo drugi dio puta u Španjolsku, na jug, u Andaluziju i sve do Gibraltara, pa čak i Tangera. Tek onda moći ćemo dati potpunu ocjenu što Španjolska znači u svijetu koji cijene gurmani. Jer, paella u Museo de hamon i Tortilla de patates to sigurno nisu.

VIII. Francuska II: Pomalo razočarani "uređenom Europom" (2010.)

Kao da smo se počeli ponavljati. Umjesto Španjolske II, dogodila nam se Francuska II.

Krasnog subotnjeg jutra 16. listopada četrdesetak "šajbera", i nekih koji to još nisu, oboružani svime bez čega nikada ne kreću na put, odlučni kročiti u Europu koja tako uporno odbija doći k nama, čekalo je iza samoborskog kina svoj Samoborček, ovaj put iznenađeni što po prvi put kasni. Velik dio krute i tekuće "opreme" bio je još večer prije u garaži brižno spremljen u utrobu naše "krstarice".

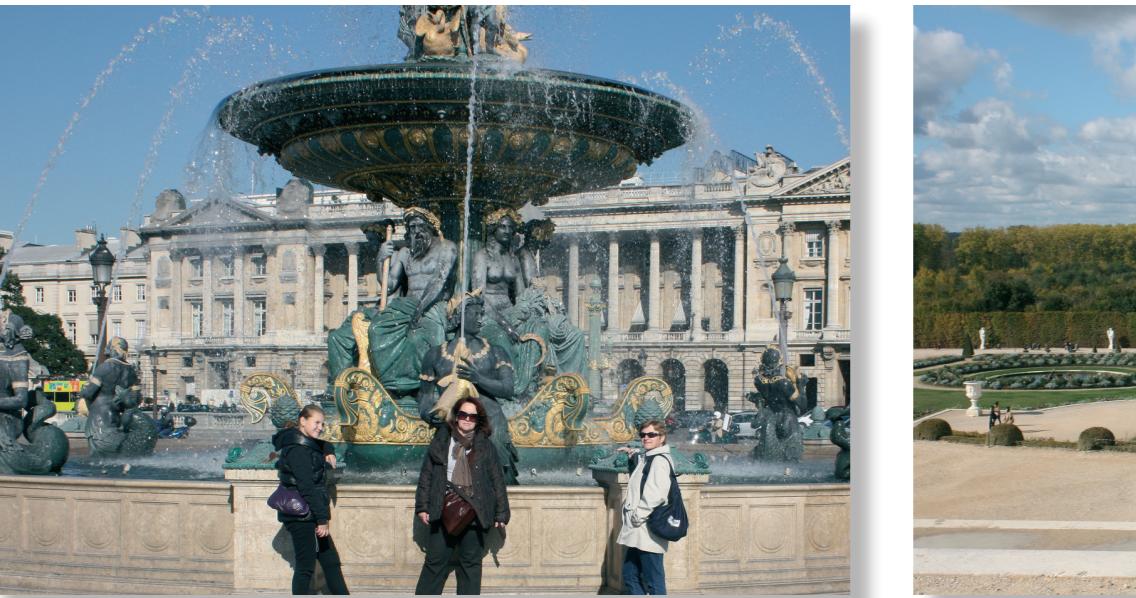
A onda od svega ništa! Tek posjetom garaži nesporazum je riješen. Naši vozači i naš stari znanac, vodič Zoran Abramović, čekali su nas tam, čudeći se što nas nema. Propust i nesporazum su riješeni i mi smo, sa značajnim zakašnjenjem od više od jednog sata, napokon, starim putem preko Slovenije krenuli put Strasbourg-a.

Uvijek najduža etapa, duga više od 900 km, u pravilu ispadne najlakša. Putna groznica, ponovni susret svih "šajbera", opuštanje poslije dugih priprema i olakšanje poslije dugog isčekivanja te konačni pokret,obilno zaliven svime što je bilo pri ruci, kao da je to jedini dan puta,

Pred spomenikom Johanesu Guttenbergu u Strasbourg-u

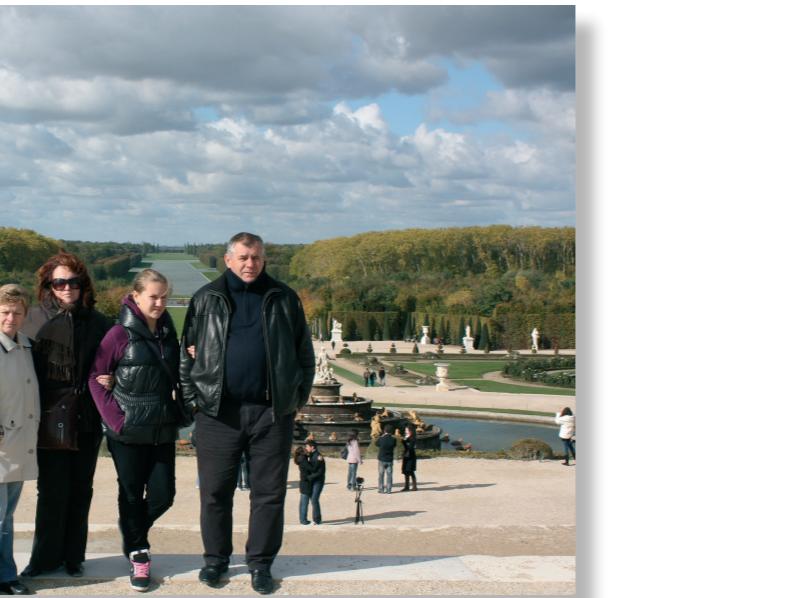
učinili su kilometre metrima. Brzo je nestala svaka pomisao na dug put koji predstoji, a kako se količina tekućina svih boja i okusa opasno smanjivala, tako su i za kotačima našeg autobusa ostajale Slovenija, Austrija, Njemačka i - eto

Tri gracie pred fontanom u Strasbourgu

nas u Francuskoj.
Večera, pa spavanje. Nitko nije ni pogledao niti zapitao koliko hotel ima zvjezdica, što je inače velika briga i neizostavno pitanje prilikom organizacije svakog puta. Sutradan obilazak grada, posjet Europskom centru, gdje je u Europski

parlament 6. studenoga 1996. primljena i Hrvatska. Nakon slikanja pod našom zastavom, ponosni što smo i mi dio Europe, nastavili smo put prema Reimsu, glavnom gradu pokrajine Champagne.

Jednodušni utisak: Elizejska polja u Parizu uređena su skoro kao bolji samoborski park

Grad s oko 300 000 stanovnika ima katedralu u kojoj se u vjerskom suživotu zajedno mole i katolici i protestanti. Koliko različitih ponašanja! U nekim dijelovima svijeta desetljećima su to sukobljene strane koje se međusobno ubijaju, dok se ovdje, pod istim krovom, mirno mole francuski dvor.

svom Bogu.
Put prema Parizu prekinuli smo zaustavljanjem u malom, ali vrlo poznatom gradiću Epernay, gdje se nalazi Moet & Chandon, jedna od najvećih i svakako najpoznatija šampanjerija na

Nastavak puta prema Parizu protekao je u znatiželji i zabrinutosti da će nas glavni grad Francuske dočekati uznemiren demonstracijama i ne-redima o kojima nas je obavještavala francuska TV, ali još više naša "mobitel služba" iz domovine. Scene na televiziji nisu bile nimalo umirujuće. Opskrbljeni punim tankom benzina "umarširali" smo hrabro u prijestolnicu i začuđujuće lako došli do svog odredišta - Hotela Gabriel. A onda su uslijedila iznenađenja. Vodič, vozači i naš autobus "otplovili" su desetak i više kilometara dalje, izvan grada, što je u ovakvoj metropoli značajna udaljenost. Ponekad to znači i nekoliko sati vožnje. Sobe u koje smo se smjestili bile su pak tako skučene, da "pravi horvatski muži", kako je rekao Lojzek, u njima mogu boraviti samo u stojećem stavu. Jedan "pravi morlak", koji je upravo tih dana odlučio započeti s dijetom, krenuo je hrabro u osvajanje sanitarnih prostorija, ali je nakon dva dana uporne borbe morao odustati. Utjeha je bila to što smo u njima narednih dana najmanje boravili.

A u osvajanje Pariza krenuli smo po rasporedu: Montmartre, bazilika Sacre-Coeur, Moulin Rouge, Place Pigalle, Place Clichy, Sorbonne, Pantheon, katedrala Notre Dame, Georges Pompidou centar, Louvre, Elizejska polja, Slavoluk pobjede, Boulevard St. Michel... samo je dio

U gradiću Epernay nalazi se Moet & Chandon, jedna od najvećih i svakako najpoznatija šampanjerija na svijetu

po procjenama, "svega" 1,5 milijun ljudi, što je "puno premalo", pa se predsjednik Sarkozy u vijestima obratio naciji i obavijestio demonstrante da ih Francuzi ne podržavaju u njihovim zahtjevima i da od svega neće biti ništa. Inače, benzina stvarno nije bilo na svakoj trećoj crpki i Francuzi su strpljivo čekali red bez imalo uzrujavanja ili su naprosto odustali od vožnje

Perkovići u parku pred Europskim centrom, kod kipa osnivača Ujedinjene Europe Roberta Shumana automobilom i ušli u metro. Ništa nije remetilo već ranije dogovorene manifestacije. Upravo se u to vrijeme u Parizu održavao SIAL - međunarodna izložba prehrambene industrije i opreme, koju je dio "šajbera" posjetio, dok su se drugi penjali na Eiffelov toranj, lutali po Muzeju d'Orsay ili su plovili čarobnom Seinom. A onda je uslijedio zajednički posjet Versaillesu, prekrasnom pri pariškom gradiću, sjedištu Luja XIV., "kralja sunca", gdje smo doživjeli svu farizejštinu Europe. Na jednoj od najpoznatijih francuskih i europskih tržnica sira, koja svake srijede okuplja najveće sirare iz Francuske, ali i

Na izlasku iz metroa kod Slavoluka pobjede u Parizu, nezabilaznog mjesta obilaska svih posjetitelja Pariza susjednih zemalja, nigdje ni traga "obaveznim" vitrinama, frižiderima i svim tim bezvezarijama koje moraju imati naše kumice. Sir se kuša, "gleda rukama" i prodaje s klupa i pultova. I, što je najvažnije, zajedno s drugom robom, gljivama, povrćem i voćem te mesnim i ribljim proizvodima. Kažu nam da se ne sjećaju da je ikada itko doživio neku neugodnost ili se otrovao. Toliko o propisima kojima nam Europa prijeti i nameće kao obavezne. Očito su obvezni samo za neznalice i one koji se ne znaju izboriti za svoje interese. Naš boravak zaključili smo tipičnom francuskom večerom u restoranu

Među "šajberima" baš i nema brodograditelja, ali ne znači da se ne mogu poslikati ispred remontnog brodogradilišta na Montmartre, koju nam je priredio, a tko drugi, nego Prikin "zemljak" iz Bosne koji tu živi petnaestak godina. Svakako ne smijemo zaboraviti na "avet šećera" koja je u našem autobusu bila stalno prisutna. "Cuker bojna" svako jutro zabrinuto je čekala, sada već sofisticiranog, Štefeka koji je marljivo mjerio šećer Perkanu i Priki. Nakon međusobnog informiranja o tome kako je kome noć "bacila" i poslije objave rezultata šećera, a taj nikako da se spusti ispod četrdesetke, naravno, za svu trojicu, "slatki dečki" bi odredili svoje dnevne aktivnosti i hranidbene potrebe, koje

su se i njima često činile znanstvenom fantastikom. Posebno je "discipliniran" bio Prika, koji bi se naputaka dr. Štefeka držao barem još dva naredna sata, a onda u panici za vlastiti život posegnuo za prvom stvari koja je ličila na hrana. Perkan je u tome već bio veteran pa je do stojanstveno i autoritativno naručivao kolače u paketu s kapućinom, obavezno s dva natrena, pokazujući da u potpunosti vlada situacijom. Obzirom da smo bili lišeni našeg autobusa, a ponekad i vodiča, tih smo dana dosta hodali i iz razumljivih razloga ne uvijek najkraćim putem, koristili metro i trošili značajne količine kalorija. To je išlo u prilog "slatkim dečkima" pa su oni, u panici od iscrpljivanja, snagu nadoknađivali pozamašnim količinama hrane i pića. Bojazan da će mlađi dio ekipe teško podnijeti toliko hodanja bila je posve neopravданa, čak i kod novih putnika - uvijek uređene male šminkerice Ive i malog gurmana Borne.

Nakon Pariza, u kojem smo vidjeli sve što je trebalo vidjeti, krenuli smo prema Chamonixu, što je značilo da smo počeli s povratkom. Na putu smo se nakratko zaustavili u malom mještalu Mere, koje smo jedva našli, i posjetili farmu Yvet i Rogera Rabuata. Dio "šajbera" nije imao interesa za taj posjet, a mi koji smo ušli doživjeli smo manufakturnu i dosta primi-

Ako ste posjetili Pariz, a niste se poslikali ispred Eiffelovog tornja, nitko vam neće povjerovati da ste tamо zbilja bili

tivnu proizvodnju pašteta od gušće jetre i još nekih nusproizvoda koji se većini nisu svidjeli. Neki su čak i otvoreno izražavali svoje gnušanje zbog mirisa koji su se tamo širili. Ja sam, pak, kao dobar predsjednik sve uljudno probao (jer, netko je morao!), izrazio skromne pohvale i poželio da gušća crijevca u želatinu više nikada ne okusim. Usput, mislim da je sadržaj crijeva bio vrlo slabo ispraznen, a i da su prilikom pranja dosta štedjeli na vodi. Funkcija predsjednika, eto, ponekad predviđa i "jedenje g.....".

Naredni je dan bio dan opuštanja, previđen za posjet prekrasnom gradiću koji spava svoj "ljetni san" do početka sezone i najezde svjetske skijaške elite, te pripreme za povratak.

U tunelima - zrionicama šampanjerije Moet & Chandon

Tijekom večere u našem hotelu proslavili smo Vladekov rođendan, što na našim putovanjima već prelazi u tradiciju. Na početku puta častio nas je prekrasnim odojkom, a mi njega poklonom iz šampanjerije, pa i još pokojim šampanjem koji smo bučno otvorili i odmah naišli na iznenađenje! Naime, bili smo kažnjeni pla-

ćanjem za svaku otvorenu bocu! Baš ta "uređena Europa" nema razumijevanja za opuštanje i emocije. Siguran sam da bi kakvi hladni Skandinavci, uštogljeni Nijemci, konzervativni

U muzeju Louvre moglo se uvjeriti u velik doprinos Francuza povijesti umjetnosti

Englezi ili šlampavi Francuzi u takvim prilikama kod nas bili od domaćina počašćeni, a ne kažnjeni!
Povratak kao svaki povratak, dug i naporan, nikad stići...
Što reći o putu koji, generalno gledajući, nije ispunio naša očekivanja. Ono što je primarni

interes svih "šajbera" i zbog čega lutamo Europom nismo ostvarili ni blizu. Niti jedna salamerija, niti jedna vinarija, dosta problema s organizacijom, a bilo je i opravdanog nezado-

IX. Italija III: Uz bolno prisjećanje na prijatelje (2011.)

Nakon najveće Salamijade koju smo ikad organizirali, krenuli smo na najkraći put po Europi. Cilj je bila Italija, a organizacija po prvi put nije bila Samoborčekova. Istina, organizaciju potpisuje naša "najorganizatorica" Gabrijela, a radni naslov je Borgo Priolo Milano - Alessandria - Piacenza, i sve to u četiri dana. Jedinu prednost u dosta bogatom programu vidjeli smo u tome što smo cijelo vrijeme bili smješteni na jednom mjestu, iz kojega smo kao gusari isplovljivali u svoje dnevne pohode.

Agriturizam Torrazzetta u pokrajini Pavia, u podnožju Oltrepo Pavese, malo je imanje obnovljeno u duhu svog postanka i pruža maksimalnu udobnost. Rustikalno uređeni unutarnji i vanjski prostori, bazen, teniski tereni, restoran, koji vodi pomalo otkaćena gazdarica, smješteni su u srcu 23 ha vinograda iz kojega crpe veliku paletu proizvoda koju možete kušati i kupiti dok pijete svoj jutarnji "cappuccino" u njihovoј La Cantina del Pellegrino.

Naša prva destinacija bio je Castello di Roncade, prekrasan dvorac sagrađen u 16. stoljeću, tada u vlasništvu obitelji Giustiani, kojeg je posve ob-

Odmor za noge i dragocjeno vrijeme za sabiranje dojmova kod fontane u Piacenzi

novio baron Ciani Baseti u 20. stoljeću, čiji nas je izravni potomak Giusepe dočekao, odveo do obiteljske kapele, a potom pozvao na razgledavanje podruma i degustaciju vina i sira, od čega zapravo danas žive. Sve pomno isplanirano, visoko komercijalizirano, profesionalno održeno. Čak i aristokratsko držanje našeg domaćina, kao i slika na zidu njegovog ekscentričnog oca,

Pred Salumerijom Dedomenici, osnovanoj 1799. godine

jedva pronašli uz pomoć vidljivo smušenog i prekomjerno ljubaznog domaćina, čiji smo gosti bili sljedećih nekoliko sati. Program isti - dobrodošlica, razgledavanje podruma, prezentacija proizvoda, degustacija, a onda ručak u prostoru iz kojeg puca prekrasan pogled na vinograde

i dolinu u kojoj je smješteno seoce S. Giulleta. Cijela obitelj bila nam je na usluzi. Ukalupljeni profesionalizam iz Roncada zamijenila je simpatična susretljivost i stvarna želja da nam u svemu ugode. Uspjeli su stvoriti domaćinski

U Milanu se zbilja ima što za vidjeti, kako dolje, tako i tamo gore

ugodaj u kojem smo se osjećali opušteno, što smo na kraju nagradili preseljenjem značajnih količina vina u naš prtljažnik. Povratak u našu bazu bio je, naravno, u dobrom raspoloženju, i nastavljen do duboko u noć na različite načine, od kupanja do kartanja.

doživljaj. "Una piccola azienda", Salumeria Dedomenici, pružila nam je sve čari "una grande tradizione". Proizvode salame od 1799. godine i malo su toga od tada promjenili. Utjemeljitelj Francesco Dedomenici sagradio je kuću 1778. i od tada doživljavala je samo nužne promjene

Prekrasan dvorac Castello di Roncade, izgrađen u 16. stoljeću, danas je vinarija u vlasništvu barona Basetija

kako bi ostala i nadalje u životu i služila svojim gospodarima. Dvadesetak proizvoda vrhunske kvalitete, među kojima dominira nekoliko vrsta salama, sve je što simpatični Pepe nudi u svojoj prodavaonici, u koju jedva, uz našeg Perkovića, stanu još dvojica. Stoga nam je pripremio degustaciju ispred kuće, uz simpatične sitne detalje aranžirane ranim trešnjama i cvijećem za naše dame, što je naišlo na opće odobravanje ženskog dijela društva. Dobro raspoloženi i vrlo zadovoljni onime što smo vidjeli u živopisnom S. Margarita di Stafforu vratili smo se u našu Torrazzettu, gdje je već čekala posebno za nas pripremljena večera.

Bili su to posebni trenuci za sve "šajbere". Željeli smo ih posvetiti našim članovima Neni i Štefku, koji su nas prerano napustili i bez kojih smo se po prvi put otisnuli u svijet. Iako svjesni da je smrt sastavni dio života, teško se pomiriti sa činjenicom da njih više nema i da moramo dalje bez njih. Uz bolno prisjećanje i čašu šampanjca podignutu za njih, obećali smo da ih nikada nećemo zaboraviti i dok god žive u našim uspomenama oni će za nas postojati.

A onda zadnji dan puta i ponovno vrhunski doživljaj. Azienda agrituristica Puppo Stefano ispriječila se na našem putu prema Piacenzi. Tipična proizvodnja koja zapošljava dvije genera-

kojemu je dopao jedva koji par, što je za njega bilo ravno potpunom debaklu. Puno toga smo prepoznali i, radosni što nam Europa nije pobegla, dugo smo se zadržali u razgovoru s mlađim Stefanom, a onda predstavljajući sebe iznudili obećanje od starijeg Stefana da dode na našu Salamijadu. Uz pune pladnjeve izvrsnih proizvoda kojima su nas darivali i koji su značajno popravili raspoloženje našem Priki, krenuli smo put Piacenze, a onda i Samobora.

Za kraj posebno treba izdvojiti susret od kojeg smo puno očekivali, a zapravo je bio posvemašno razočaranje i sušta suprotnost svemu viđenom. Posjet razvikanoj ekološkoj proizvodnji, u koju Europa ulaze značajna sredstva i podupireju u svim njenim segmentima, dogodio se drugoga dana našeg boravka u Italiji. La Cascina degli Ulivi zapušteno je imanje koje je teško definirati - primitivna biljna proizvodnja, koja nudi samo ono što priroda daje. Stočarska više sliči na zaboravljeni zoološki vrt nekog čudaka, u kojem žive bez ikakvog smisla skupljene životinje. Sve to obitava u nekoj čudnoj simbiozi, koju teško može opravdati nategnuta priča o izvornosti i vraćanju prirodi. Teško je povjerovati da razbacani alati, dijelovi napuštenih strojeva, truli stolovi i blatnjave staze za kišna vremena, kojima se osim u čizmama nije moguće

Žensko je društvo očarao vrt obiteljskog agroturizma Torrazzetta u pokrajini Pavia

kretati, imaju ikakve istinske veze s ekologijom. Potvrđuju to i loši proizvodi koji su se redali u kušaoni i od kojih smo se s radošću oprostili, ne čekajući da nam demonstratorica ponudi baš sve što je predvidjela. Jedino je naš Božek sve uvjерavao da je, po tome što je video, on već dušboko u Europi, iako niti on nije baš uživao u ponuđenim proizvodima. Zapravo nam je Europa ostala dužna odgovor na pitanje koji je zapravo smisao i prava svrha takve proizvodnje? Teško je bilo oteti se dojmu da je to jedna vrlo skupa farsa.

Tako je protekao ovaj kratak, ali možda najsa-

Željko Radovanić i Božo Franceković vidno odobrovoljeni nakon posjeta dvoru - vinariji u Alessandriji

Na izlazu iz dvorca - vinarije najvažnije je zauzeti odgovarajuću pozu i namjestiti se za sličicu

Irena Franceković ispred vinarije u Alessandriji i spomenika vrijednom vinogradaru

držajniji put Samoborske salame u Europu. Svi "šajberi", ali i gosti, od kojih su novi bili bračni par Komercićki, naša Vinska kraljica Tina i organizatorica Gabrijela, složni su u konstataciji da je put bio pun pogodak, a sve viđeno od izuzetne koristi. Nikad nismo u manje vremena vidjeli toliko puno. Ostali su uskraćeni jedino oni koji su možda očekivali više turizma, ali to ostaje za neku drugu priliku.

X. Mađarska: Impresivni Kolbászfesztivál u Békéscsabi (2013.)

Nakon godinu dana "odmora", u godini u kojoj smo imali puno posla obilježavajući jubilarnu 25. Samoborsku salamijadu, evo nas ponovo na putu po Europi. Ali, sada ponosni, kao njezina punopravna članica. Nekako smo u razmišljanjima bili skloniji putu na zapad, no, eto, stjecajem okolnosti, zbog obvezе odlaska na Kolbászfesztivál u Békéscsabi, koji se održavao od 24. do 27. listopada, put nas je odveo u Mađarsku.

Ove smo godine prilikom organizacije puta imali veliku pomoć našeg prijatelja Joze Harija, uglednog Hrvata, vijećnika u Gradskom vijeću Pečuhu.

Koliko god se mi trudili sve precizno isplanirati, uvijek bude iznenađenja na koja nije moguće utjecati. Naš tradicionalni prijevoznik Samoborček bio je zauzet pa smo posegnuli za rezervom - Autoturistom, a onda je u zadnji tren uslijedio i nepredviđeno velik broj otkaza "šajbera". Na kraju je na put krenuo tek 21 član udruge, ali svi naoružani dobrim raspoloženjem te obaveznom "krutom i tekućom opremom". Tako se, ipak, nije osjetio manjak putnika.

U Pečuhu, gradu prijatelju Grada Samobora, ispred velebnje katedrale

Prvo odredište bio je Pečuh, naš grad prijatelj, gdje su nas dočekali srdačni domaćini i odmah smjestili u hotel Laterum. Kratak raspored po sobama pa odlazak u Hrvatski klub August Šenoa, gdje nam je priređen više nego srdačan doček. Krasne prostorije kluba tog dana bile su pretvorene u vrhunski restoran mađarskih specijaliteta, koji su bili priređeni samo za nas, a pozdravni su govori bili obostrano srdačni i kratki. Mi smo našim domaćinima, pored uobičajenih darova, uručili i dvjestotinjak knjiga, kojima su članovi udruge, ali i Gradska knjižnica Samobor, obogatili njihovu biblioteku. Ta je lijepa gesta s veseljem i burno pozdravljena.

Atrakcija Pečuh je vidikovac na krovu Gradske vijećnice, ali su se Dudo, Vera i Milinko rađe okrenuli fotoaparatu

Dali smo brojne intervjuje za njihov radio, izjavе za njihove novine i teška srca oprostili se od srdačnih domaćina te krenuli u realizaciju programa predviđenog za taj dan. Ubrzo smo primljeni u njihovu gradsku vijećnicu, a domaćin nam je bio dogradonačelnik Csizi Peter. Potom uspon na gradsku atrakciju - krov zgrade koji je uređen kao prekrasan vidikovac, na koji (prema pričanju domaćina) vode samo posebne goste i s kojeg puca prekrasan pogled na cijeli Pečuh. Zaista prekrasan i jedinstven prizor. Zatim smo žurno krenuli prema novoizgrađenoj koncertnoj dvorani, Kodaly Centru. To velebno

U Hrvatskom klubu August Šenoa Drago Kušić podseća na sve oblike suradnje Hrvata s obje strane granice

zdanje predstavio nam je direktor, iznio mnoštvo podataka o njezinim karakteristikama, cijeni izgradnje, načinu korištenja, a na kraju iskazao i svoju zabrinutost za njezinu sudbinu onog trenutka kada prestanu potpore koje, za sada, osigurava država iz proračuna. Bez obzira na to, dvorana je obogatila kulturnu scenu Pečuha, a njezina ljepota još dugo će ostati netaknuta, na ponos tom predivnom gradu.

Još uvijek pod dojmom viđenoga, naš mađarski Jozo odveo nas je u kulturni kampus Zsolnay Centar. Stara tvornica keramike obitelji Zsolnay pretvorena je u kampus kulture. Umjetnička akademija, izložbene dvorane, paviljoni i likov-

Marko Tadić je u Zsolnaj Centru ukazao na očiglednu sličnost njegove malenkosti s kipom mađarskog velikana

ne radionice, suvenirnice i trgovine umjetnina, i, na kraju, prekrasan muzej, za koji je posjet morao biti ranije dogovoren. Otvoren je prije tri godine, kada je ovaj grad bio europski grad kulture, vlasništvo je grada Pečuha, a svi eksponati do jučer su bili vlasništvo kolezionara koji je za vrijeme mađarske revolucije 1956. godine izbjegao u Ameriku. Dr. Gyugyi Laszlo, rođen 1933. godine u malom mjestu Tamásibanu, završio je strojarski fakultet, kao stručnjak stekao ugled i bogatstvo koje je godinama ulagao u keramičke predmete izrađene u radionicama Zsolnaya, u njegovoj dalekoj domovini. Događalo se da je putovao tisuće kilometara i mijenjao kontinente samo da bi došao do nekog eksponata koji je nekim čudom zalutao u taj djelić svijeta. Ljepota predmeta je nezamisliva, tehnika izrade zadivljujuća, a svaki bi opis samo umanjio užitak koji svaki posjetitelj doživi pri njegovom razgledanju. Zato, preporuka - tko god navrati u Pečuh, učinio je grijeh i nepravdu prema sebi i umjetnosti ne posjeti li Zsolnay muzej.

Na kraju, puni dojmova, pomalo i umorni, vratili smo se u naš Laterum i opustili uz večeru, možda i preobilnu, zahvalni našem domaćinu na izuzetno dojmljivom danu koji će nam sigurno zauvijek ostati u sjećanju.

Ipak, ne možemo izostaviti neke detalje koji su

bilježili crtice, zbrojili ih i rekli vam ili napisali iznos. Račun u hotelu možete dobiti samo ako inzistirate, ali morate se javiti direktoru, onda idete u računovodstvo, jer recepcija to ne radi. To nas je pratilo do kraja boravka u Mađarskoj. Očito ih naš ministar Linić još nije otkrio. Sutradan smo krenuli prema Bekescsabi, nastojeći stići na ranije dogovoreni sastanak sa Slovincima u Csabai Kolbaszklubu. Na putu smo pronašli vrlo ugodan restorančić, u kojem su nam ljubazno dopustili da organiziramo naš tradicionalni ručak - odojka, a mi smo ih za zauzvrat častili hranom i pićem, što su oni sa zadovoljstvom prihvatali. Sve se to odvijalo na otvorenom prostoru, jer je ugodno vrijeme to dopuštao, što je uvijek s oduševljenjem prihvatio naš pušač Marko.

Na vrijeme smo došli na odredište na koje su naši susjedi Slovenci već stigli, a dočekao nas je i novi predsjednik dr. Zoltan Ambrus, sa članovima kluba i tradicionalnom dobrodošlicom. Jedina teškoća bili su naši puni želuci, a oni su nas, opet, dočekali obiljem hrane i pića. Nakon uobičajenih riječi dobrodošlice, razgledavanja njihovih novih prostorija, informacija o sutrašnjem programu i podjele ulaznica koje su nam osigurali srdačni domaćini, uputili smo se na groblje posjetiti grob osnivača i dugogodišnjeg

Kod katedrale, ovaj put ispred pročelja

predsjednika njihovog kluba, prerano preminulog Zoltana Uhrina. Položili smo na njegov grob prekrasno samoborsko srce, koje je za tu priliku izradio naš "šajber" Cana i pomalo tužni rastali se od njega zauvijek.

Tako rade majstori zanata: pokazna vježba u pravljenju kobasica

Sljedeća destinacija bio je šezdesetak kilometara udaljen gradić Hodmezovasarhely i u njemu hotel Pelikan, u kojem smo bili jedini gosti. Naš Jozo bio nam je od neprocjenjive koristi, jer niko u hotelu nije znao niti jedan jezik osim mađarskog. Puno skromnije zdanje negoli u Pečuhu

vapilo je za vještost rukom domara, a onda se pojavio naš Berislav. Njegova svestranstvo brzo je došla do izražaja pa su ubrzo proradili uspavani klima uređaji, ventilatori, TV prijemnici, brave, a nenadmašan je bio u osposobljavanju

Kako se svinja kolje i obrađuje na tradicionalni način, pokazali su Srbi iz Šida

začpljenih WC uređaja. Pravi mali čarobnjak učinio nam je boravak mogućim, a zauzvrat mu je Božek dopustio da kibicira "belu". Naš sa-mozatajni Berislav jobovski strpljivo je gledao, a onda, jednako uspješno kako je razmontirao zahrdalu slavinu sutradan je "razmontirao" i

Božeka u "beli". Naš odlazak na Kolbászfesztivál bio je, pomalo, ponavljanje već viđenog. Došli su Slovaci, Slovenci i Srbi iz Šida, koji su imali dva nastupa. Prvi u pokaznoj vježbi tradicionalnog klanja svi-

se u neopisivoj gužvi, ali u dobrom raspoloženju, jelo, pilo, plesalo i pjevalo bez prestanka. Sve napravljene kobasicice na kraju su bile pojedene, a prosudbene komisije, kojih je dvadesetak, uglavnom paze da nagrade ne dobiju oni koji su ih već dobili pa tako "pravedna raspodjela" sve čini zadovoljnima.

Vani se u isto vrijeme odvija "vašar", na kojemu možete kupiti gotovo sve. Deseci tisuća ljudi prođu u ta četiri dana, pojedu se tone hrane, popiju se vagoni pića i svi žive za tu najveću i najpoznatiju manifestaciju u ovom dijelu Mađarske.

Inače, Békéscsaba je grad od šezdesetak tisuća stanovnika, smješten 12 km od rumunjske granice, u najnerazvijenijem dijelu ruralne Mađarske. Svejedno, vrlo je lijep i uredan, prostran i pomalo usporen pa se vrlo brzo u njemu osjećate opušteno, kao da ga je užurbanost koju nosi moderna civilizacija zaobišla, a urbanizacija zaboravila.

Naši "šajberi" uspjeli su "ukrasti" nekoliko sati za obilazak grada, a ja sam ostao na festivalu i primio priznanje koje je našoj udruzi u povodu obilježavanja 15. godišnjice održavanja ove manifestacije dodijelio domaćin. Vratili smo se u hotel i pripremili pravu feštu, "kak to samo Samoborci znaju", a na stolu su se našli redom sami specijaliteti iz našega kraja.

Dobro Župančićevi i Runtasovo vino otvorilo je brojne diskusije, u kojima su prednjačili "mor-lak" Perkan i njegova nova "dodata vrijednost" - Bosanac Marko. Naravno, u gozbu smo uključili i naše domaćine pa je veselje potrajalo do duboko u noć.

Primaknuo se dan povratka i vrijeme rastanka s našim simpatičnim Jozom Harijem. Uputili smo se prema Mohaču, gdje su ga čekali supruga, sinčić i punica, koji su ga trebali vratiti u Pečuh.

Posvetio nam je četiri puna dana, u kojima se uspio razboljeti i ozdraviti, da bi nam organizirao boravak u Mađarskoj, u kojoj smo vidjeli sve ono što bez njega sigurno ne bismo.

Beskrajno smo mu zahvalni, jer stekli smo prijatelja kojem smo uputili poziv da dođe na našu Salamjadu, u želji da vratimo barem mali dio gostoprimestva koji je on nama pružio. Kratko zadržavanje u Tescu, a onda žurno u Hrvatsku. Čekao nas je pravi baranjski ručak u Zmajevcu. Prije toga kratak predah u Batini, posjet spomen području iz Drugog svjetskog rata,

Suzi, ali naš vodič Božek, poslje miješanja "belog" i "crnog", pomiješao je rotor i ulice i tako je taj pohod neslavno završio.

Polako smo se primicali našem Samoboru, prepuni dojmova koje je tek trebalo srediti. Zbog događanja koja su se izmjenjivala kao na filmskoj vrpcu, činilo nam se kao da smo davno krenuli na put i da nas dugo nema doma.

Vratili smo se pomalo umorni, ali izuzetno zadovoljni i jedinstveni u ocjeni da je ovaj naš pohod po Europi bio iznimno doživljaj.

XI. Italija IV: Sicilija - zemlja vrijednih, časnih i poštenih ljudi (2014.)

Jedan od najvećih i najzahtjevnijih pothvata Udruge Zlatna šajba svakako je bio odlazak na Siciliju. Vrlo sadržajan put - puno kilometara, stalna promjena destinacija i prijevoza (autobus, brod, trajekt), uz neprekidnu izmjenu sadržaja (posao, turizam, zabava), stavljao je pred sudionike ozbiljne zahtjeve. Nikad veća grupa "šajbera" i prijatelja Šajbe nije krenula na put. Četrdeset i jedan putnik, vodič i vozač činili su posadu koja se smjestila u luksuzni mercedesov autobus prijevoznika Molnara iz Bjelovara. Samobor smo napustili u ranim jutarnjim satima u petak, 3. listopada, uz uobičajeni podsjetnik: privremeno je, na osam dana, ukinuta demokracija i sve do povratka vrijede pravila "velikog vođe"!

Prvih petsto kilometara vozio nas je vozač kojeg smo "posudili" kako naš Tomica ne bi činio prekršaj, a onda smo ga ostavili da se vrati u Hrvatsku i nastavili za Civitavecchiu, luku u kojoj nas je čekao brod Florenzia. U međuvremenu smo stali na jednom velikom odmorištu i, sada već opremljeni svim potrepštinama, od stolova do čaša, pripremili carski objed, uz već tradicionalnog odojka, bez kojega nikad ne krećemo

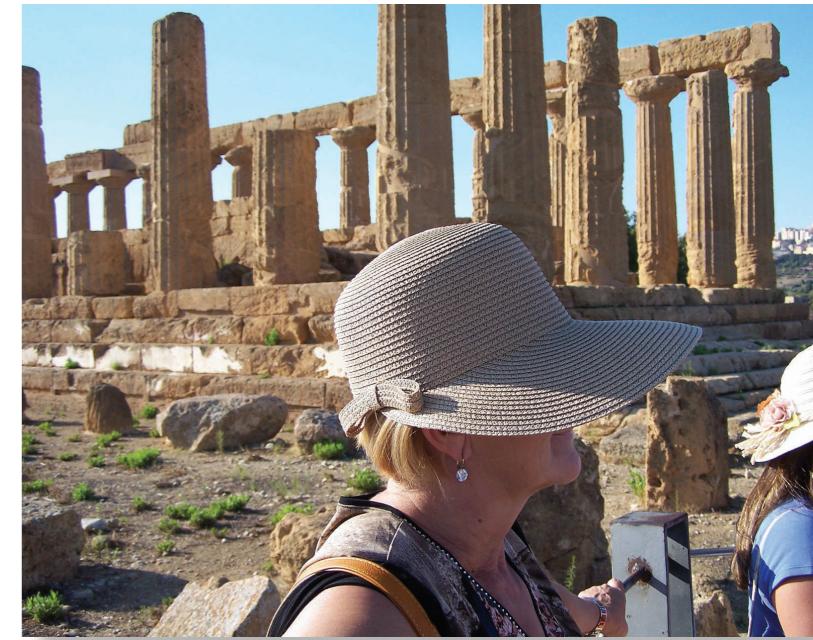
"Šajberi" su u Cataniji odali počast i slavnom biologu Giovanniju Battisti Grassiju, kod čijeg su se spomenika fotografirali

na put. Dugih 900 kilometara gotovo nitko nije ni osjetio, jer "morlačka krv", "kruška tepka", i hedonikina "šljiva" dizale su raspoloženje, a Cakanini slanci s mesom i bez mesa bili su pravo

po spavačima. No, i to je za nas bilo već viđeno pa smo iskoristili komfor svojih kabina, dočekali jutro, te se iskrcali u Palermu. Uz usputni razgled grada i informacije kojima nas je počela

Između ostalih gradova, bilo je prilike i za razgledanje Sirakuze otkriće.
Ulazak na brod i smještaj u kabine prošao je bez teškoća, a sve ostalo baš i nije bila neka sreća, jer taj brod ide za Maroko i uobičajeno je da na svakom koraku, po hodnicima, na stepenicama, na stolicama i u restoranu gotovo hodate

Kod ostataka Apolonovog hrama

koji je imao problema s hodanjem. Tako su se uz Petru, koja je dva dana bila na poštedi, provukle i Mira i Lili, kao njegovateljice. Prvo odredište i već pun pogodak! Dvoje mla-

dih ljudi, Agostino Sebastianio i njegova ljupka Marcella, osmislili su projekt koji obuhvaća užgoj rijetkih i ugroženih pasmina crnih svinja, očuvanje okoliša, brigu o šumama te ekološku proizvodnju autohtonih proizvoda. Minimalna ulaganja, značajni poticaji EU i sredstva lo-

kalnih fondova čine ukupnu proizvodnju vrlo rentabilnom. Degustaciju isključivo svojih specijaliteta sicilijanske kuhinje organizirali su sa članovima obitelji u svom vidikovcu, s kojim baš i nismo imali sreće, jer je padala kiša. Šteta što njihove izvrsne proizvode nismo mogli i kupiti, jer je prodavaonica u mjestu Mirto, a tamo se više nismo vraćali. Naš Josip, "alfa i omega" suradnje s Europom, ispisao je notes dojmovima i informacijama, a sigurno je još mnoštvo pitanja ostalo otvoreno.

Novih dvjestotinjak kilometara naš Tomica savladao je majstorski i iskrcao nas u novom odredištu - Villi Linda, u malom turističkom mjestu Giardini Naxos. Hotel uz more, s pogledom na veličanstvenu Etnu, bit će naš dom sljedeća tri dana. Dan smo zaključili dinamičnom večeri, slaveći rođendan našeg doajena Vlade. Rođendanskog odojka smo pojeli već prvi dan, ali su ostali prekrasni kolači koje je njegova Vesna čuvala za tu prigodu. Uručili smo mu i ne baš lagan poklon, koji je, jadnik, morao nositi do kraja puta. Do tada sam jadnik bio ja.

Lokalni glazbenici u živopisnim kostimima podigli su raspoloženje narušeno brigom za naše Tadiće, koji su se izgubili, a nisu ponijeli mobitele. Policiju nismo alarmirali naprsto zato što se radilo o "šajberima" s bogatim iskustvom i

znanjem jezika pa smo znali da će se lako snaći. Sljedeći dan u prijepodnevni satima posjetili smo Sirakuzu, glavni grad pokrajine koju su Grci nazvali Magna Grecija. Aretuzijina fontana, gradska vijećnica, katedrala sv. Lucije i osta-

Na hacijendi Costanzo il quadrifoglio u Randazzu proizvode se vrhunski sirevi specifičnog okusa

ku građevinu na Siciliji. Imali smo sreću i nismo platili ulaznicu, jer je posjet prve nedjelje u mjesecu besplatan za sve posjetitelje. Slobodno vrijeme rezervirano za ručak i odmor pokvarilo je kratko nevrijeme, koje je naglo i silovito došlo i jednako brzo i prošlo, pa smo mokri, ali raspoloženi, krenuli na agriturizam Tenuta del Gelso. Prekrasna kuća u srcu farme agruma, uglavnom mandarina, grejpova i naranči, uz napomenu da to nije kraj za limune, uređena je za posjet turista i školu kuhanja, u kojoj smo svi imali svoje mjesto za radnim stolom. Pietro je sa svojom pomoćnicom pripremio sve za spravljanje lokalnog specijaliteta "arancina" i četrdesetak pari ruku započelo je svoj posao. Neki su "šajberi" prvi put u životu pripremili nešto jestivo, a naš Natko pokazao se vještijem od mnogih majstora kuhinje. Valjušci od riže, kosanog mesa, graška, sira i brojnih začina, uvaljani u brašno, jaje i mrvice, pekli su se u fritezi i završili na stolu. Uz još mnoštvo lokalnih specijaliteta, sireva kao provola, pizzarele, pepato, salame di brolo, salate od naranče, suhe rajčice, bruschette sa začinima i maslinovim uljem, crne zelene pržene i ukiseljene masline, i još mnoštvo toga što smo kušali, kao i vina iz vinograda sađenih na lavi Etnе koja smo degustirali, zaključili smo poslijepodne te se u kasnim satima

U akustičnoj šiljji zbilja se moglo svašta čuti vratili u naš hotel. Tog smo dana savladali i prvi poučak - iz svega se može napraviti priča i predstava za koju se može uzeti novac. Doznali smo da oni godišnje prirede oko šezdeset takvih prezentacija, a nije zanemariva ni prodaja suvenira od agruma i vina u maloj, ukusno uređenoj

trgovini.

Četvrti dan osvanuo je lijep i topao pa je put do farme Costanzo il quadrifoglio u Randazzu bio ugodan, iako smo se vozili puteljcima s kojih smo se pokoji puta morali i vraćati, jer zbog veličine autobusa nismo mogli dalje. No, naš se Tomica strpljivo i spretno provlačio bez ogrebotina uskom cestom, uz stršeće balkone, kroz oštре zavoje, niske nadvožnjake i bujno raslinje koje je zaklanjalo vidik i nepostojće putokaze. Maura je za to vrijeme sipala informacije o povijesti, kulturi, slavnim i poznatim osobama, a naročito o događajima vezanim uz glazbu, no uz "tekuću pratnju", čije su nas smanjene zalihe počele zabrinjavati, put je bio ugodan. Raspoloženje je bilo na visini, a i naš ljubimac Natko našao si je novi objekt obožavanja - Petru, pa nije više mario za ostale putnike. Jedan od vlasnika agriturizma, mladi brat, dočekao nas je u Randazzu i pješice nas poveo do farme nekih 300 - 400 metara, do koje su za tu prigodu malo "uljudili" put. Oko stotinjak svinja svih uzrasta, crnih, šarenih, križanih međusobno, ali i s divljim svinjama, živi na malom prostoru u vrlo primitivnim uvjetima, ali u dobroj kondiciji. Malo za vidjeti, ali zanimljivo, jer i to je dio nacionalnog programa očuvanja autohtonih pasmina.

Potom odlazimo na drugu lokaciju, gdje su stada ovaca, krava, junadi i bivola i proizvodnja sira i suhomesnatih proizvoda. Cijela obitelj - drugi brat, otac i dva unuka – bila je angažirana da nas u pet automobila u nekoliko navrata odveze na imanje. Najmlađi vozač je trinaestgodišnja kopija Justina Biebera, a najstariji djed je čeli sedamdesetgodišnjak. Upravo po našem dolasku telila se jedna od krava, što je izazvalo veliku pozornost dijela ekipe na čelu s Toscom, ali ubrzo smo se posvetili programu i informacijama koje nam je prenosio stariji brat, očito obiteljski PR. Naravno, najveće zanimanje pobudilo je stado bivola, od čijeg mlijeka se proizvodi mozzarela i drugi sirevi koje smo kasnije kušali. Najdobjljiviji dio programa bila je demonstracija proizvodnje mozzarele, koju je teško opisati, jer nije jednostavna, ali svima se jako svidjela. Degustacija koju je priredio ženski dio obitelji bila je obilna, ukusna, egzotična i, jednom riječju, iznenadjuće dobra. Posebno su bile dobre pikantne salame s okusom peperončina, sir s medom koji je bio izvrstan desert te špek smotan u rolicu koja se topi u ustima. Nakon kupovine jestivih suvenira i oprštanja od ljubaznih domaćina, uz veliku zahvalnost za poklone koje smo im uručili, vratili smo se istim putem natrag. Umjesto zaključka treba naglasiti: posao

je to od kojega se može živjeti i u kraju kao što je Sicilija, ali traži trud, znanje i, iznad svega, ljubav prema životinjama i prirodi. Ovi ljudi to u sebi nose i prenose s generacije na generaciju. Tako i naši domaćini odgajaju svoju djecu, a svi smo se uskim putem, u pratnji crnog krajolika, polako dizali napuštajući civilizaciju, slušajući od Maure o njegovim erupcijama i onome što je kroz stoljeća uzimao i davao ljudima koji ovdje žive. Kako smo svladavali visinu, tako je padala temperatura. Na stajalištu za uspinjaču i platou za turiste dočekala nas je kiša s ledom, ali samo sat vremena kasnije grijalo nas je sunce i ugodaj je bio veličanstven. Neki su, na čelu s Tadićima, hitro stigli do uspinjače i uspjeli doći do ispod kratera pa smo tako i mi Samoborci osvojili Etnu i ponosno ostavili svoj trag na tom vulkanu.

Ponovni povratak u bazu, večera i pokušaj upoznavanja noćnog života, jer dovoljno snage imali su još jedino najmlađi "šajberi" pa ih je Andrej poveo u život. Carmen, Tina, Veronika, Anita, Paula, Petra i Nataša bile su naše predstavnice u disku, u kojem je urnebes tek počinjao kad su ga one, zbog sutrašnjeg programa, morale napustiti. Ali, bili smo ponosni na njih, jer, onako uređene, naše ljepotice bile su sigurno najljepše, ne samo u disku, nego u cijelom Nexusu. Jedan mali dio "šajbera" uspio je organizirati odlazak taksijem u Taorminu, gradić na brdu Monte Tauro, koji je zapravo bio alternativno rješenje u slučaju da nas Etna "ne primi".

Oprostili smo se od ljupkog Nexosa, a naš peti

Na farmi Costanzo il quadrifoglio, u primitivnim uvjetima, žive autohtone pasmine svinja, ali su u jako dobroj kondiciji poхађaju poljoprivrednu školu. Možda će neka sljedeća generacija "šajbera" ponovno doploviti do Sicilije i, ako posjete Randazzo i hacijendu Costanzo il quadrifoglio, sigurno će naći sicilijanskog Justina Biebera i njegovu braću i uvjeriti se da ponosno nastavljuju posao svojih predaka. Popodnevni program bio je predviđen za posjet Etni, ako nam ona to dozvoli. Aktivan vulkan nestalne čudi stalno mijenja raspoloženje i nerijetko odbija turiste. Nama je bio naklonjen pa

izgrađen kamenom i lavom najrazličitijih boja. Ponosni Sicilijanci uporno čuvaju svako obilježje koje ih čini posebnima pa smo tako posjetili riblju tržnicu, koja svoj način rada nije mijenjala stoljećima. Odoljela je i strogi EU propisima

Sicilijanska gostoljubivost na djelu. A dobrog apetita nikad nije falilo...
tosti, među kojima dominira katedrala u kojoj je i kapelica sv. Agate, zaštitnice grada, mijesaju se kulture najranijeg doba - grčka, saračenska i bizantska. Sve se to pomirljivo stapa u jedinstvenu cjelinu i čini grad izuzetne ljepote,

pa se riba prodaje na otvorenom, na zemlji ili klupama, sve se bacu na pod i gazi po tome, uz mnoštvo muha i ogromnu graju koja uveseljava prisutne. Pokoji egzotičan komad ribe prodaje se na otvorenoj licitaciji. U nastavku se proteže tržnica na kojoj se prodaje sve i svašta. Meso stoji na tezgama, bez rashladnih uređaja i bez ikakve zaštite, osim peruški kojima mesarski pomoćnici tjeraju dosadne rojeve muha. Teško je to opisati, a još teže povjerovati da je to stvar-

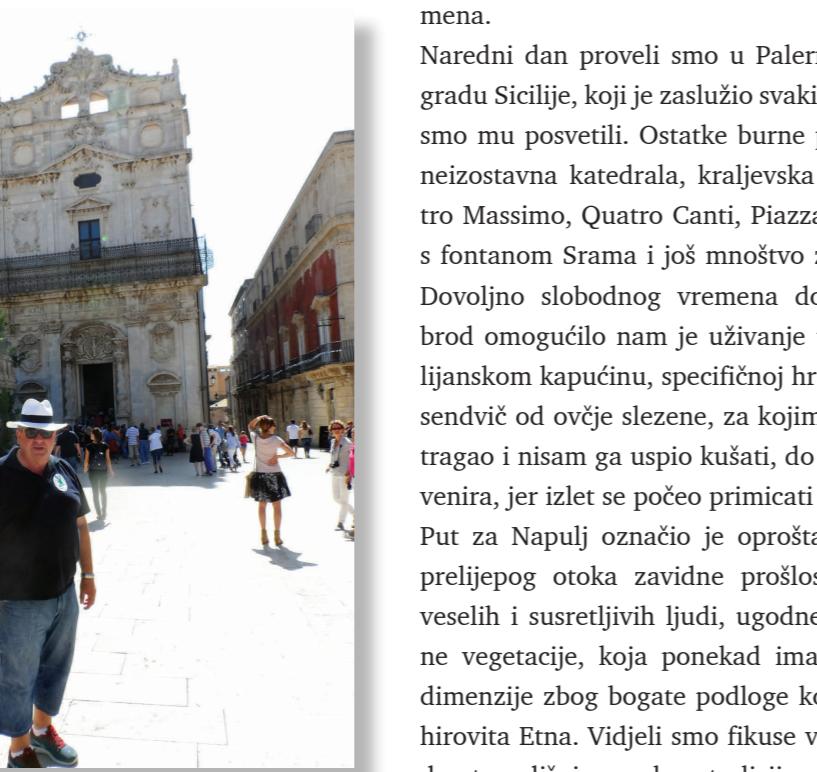
Pariza, Londona, New Yorka, Madrida i Rima
pa je ženski dio ekipe došao na svoje, a ni mi
ostali nismo loše prošli, osim što smo zbog pre-
komjernih količina piva uskoro morali napraviti
neplaniranu stanku. Dame, naravno, "ništa nisu
kupile", ali se prostor našeg prtljažnika, koji se
do tada već vidno ispraznio zbog bespoštendnog
trošenja zaliha hrane, opet zabrinjavajuće po-
unio.

Dočekala nas je vodičica Serena i uz našu Mau-ru pokazala nam najpoznatiji antički lokalitet na Siciliji. Čudan je osjećaj dotaknuti kamen ogromne težine (i po nekoliko tona) koji su prije nekoliko tisuća godina tu postavili neki drugi ljudi. Gotovo neshvatljiva je preciznost matematičara koji su to proračunali i nespojiva monumentalnost građevina s ondašnjim tehničkim mogućnostima. A ipak, svjedočanstva su očita. Zeusov hram izgrađen je na površini jednog nogometnog igrališta, Herkulov hram složen je od stijena težih od desetak tona i sa-vršeno su povezani u cjelinu koja do danas živi. Ostaci kulture, čiji je sudionik bio i jedan Arhi-med, govore na svakom koraku o velikoj moći naroda koji je živio na tim prostorima. Koliko god dio povijesti toga doba uvijek čine i legende, previše je prisutnih ostataka prošlosti koji su neoborivi svjedoci jedne zadržavajuće kulture.

Kad se na tr
su nestajali

Nakon d
li smo se
Kaos, u r
della, po
kazališno
- muzej n

ka, bugenvilije koje su prekrile odeljivu i ne polakalike dozvatu mato

jestotinjak kilometara puta smjestili su Palermu, u vrlo modernom Hotelu neposrednoj blizini kuće Luigia Piranatog književnika, dramskog pisca, reformatora i Nobelovca, čiju kuću ni "fotići" Marijan, Morlak, Andrej su to brižno pospremili, a mlađi napunili su svoje mobitele stotinama če osvanuti na svim društvenim mrežama, nemilice koriste.

Na brodu posve druga slika. Razlozi smo mogli posjetiti zbog manjka vre-

glavnom
autak koji
losti čine
ača, Tea-
l comune
nenitosti.
krcaja na
avom ta-
kao što je
n uporno
ovine su-
u.

1 Sicilije,
kulture,
me i buj-
panjujuće
oj daruje
ne stabla
od čovje-
e kuća u
Naši vjer-
Marko sve
ovi ekipe
lika, koje
ama koje

Brod nije

ti Maroka. Ugodna večer u salonu, OC s okusom nostalгије, uz sjetno, jer nas je Sicilija osvojila. Kako tako i disciplina popušta, a ja sam Alabama umornih nogu i čekao da se us da nas preveze do broda kojim doploviti na Capri. U čekanju smo minuta i umalo smo zakasnili. Zadnji o na platformu trajekta, a za našeg bilo spasa. Ostao nas je čekati cijeli jskoj luci. Bio sam ljut na sebe, jer a svako odstupanje od planiranog obom nepopravljive posljedice i da je sadržajno i vremenski isplaniran detalja nema popuštanja.

dočekao topao, okupan suncem, prepun turista u punoj sezoni, a godinu, ali i okrutno skup. Sok od ranče na Siciliji košta od 1 do 2 eura, od 8 do 10 eura. Odmah smo iznajmljeni u obilazak otoka, koji traje 30 minuta. Otok iznimne ljepote, koji stoji tisuća stanovnika, svaki dan je stanovništvo i do deset puta. Po tomu se žičarom popeli u gradić Capri, u nate parfumerije Chartusia, ustanovljene 1681. godine, uživali u vrtovima i pogledu na skupe građevine

ajveće zanimanj
proizvodi mož

udilo je stado bivola, od čijeg mljeka, ali i drugi sirevi
ma više od 400 km udaljenoj
el Grifone. Došli smo prilično
i utrka s vremenom i gustim
etom, jer su nas sekunde di-
daljnje vožnje zbog propisa i
ngrađuju u sve nove autobuse.
šu” uletjeli smo na parkirali-
radu što smo uspjeli, doživjeli
ađenje. Gabrijela je, dočekav-
aby”, kako su nas označavali i
m cijelog puta, organizirala

Put do Forlimpopolija, grada gospodina
zija, koji je najpoznatiji sakupljač talija
recepata i izdavač jedne od prvih kuhari
750 recepata. Kuća – muzej - škola kuha-
suvirnica, sve pod istim krovom, zais-
dojmljiva, a demonstraciju pravljenja kruha
je pretvoren u lepinju i ispečen u posebnim
mljanim posudicama popratili su svi “šaj-
Kušali smo posluženo sa sirom i platili de-
straciju, učeći kako se organizira uzimanje
ca na jednostavan, kulturni i promotivan na-
Umalo smo tog dana imali jedinu nezgod-
putu, jer je naš Joža pokušao kraćim pu-
kroz staklenu stijenu, stići do jedne naše pe-

makle grupe. Nastradale su naočale, dio njegovo
vog lica i ponajviše njegov ego, ali je sve poslije
jednog hladnog Enjingija, za koji se pobrinuo
Zdravko, brzo natrag došlo na svoje.

Naš autobus hrabro je ostavljao kilometre, napustili smo Italiju, potom i Sloveniju, i u ranim večernjim satima stigli u naš Samobor. Obećali smo si da ćemo nakon sređivanja dojmova upriličiti susret na kojem ćemo objektivno ocijeniti uspješnost puta. Jedan stvarno velik pothvat realiziran je uspješno. Uspjeh je tim veći što smo ga organizirali sami, bez pomoći agencija, kontaktirajući agente, birajući destinacije koje su graničile s egzotikom, ugovarajući smještaje, rezervirajući brodove, programirajući vrijeme puta i odmora, maksimalno racionalizirajući svaki tren proveden na putu.

Najveće zasluge za to svakako pripadaju našoj Gabrijeli, koja je majstorski odradila sav posao, bez ijdne greške ili propusta, pa joj u ime svih “šajbera” izričem jedno veliko “hvala”.

Pročitate li ovaj tekst od početka do kraja, uočit ćeće da nijednom nisam koristio riječ mafija. Ri-ječ je neraskidivo vezana uz Siciliju i ozloglaše-nu organizaciju koja djeluje po čitavom svijetu, ali kolijevka joj je Sicilija. Sinonim je za nešto loše, nezakonito i okrutno, o njoj su napisane brojne knjige i snimljeni nebrojeni filmovi, a već

iju bilo je zadnje putovanje našeg Srećka.
da sada plovi nekim drugim Europama, s nekim
da i boljim "šajberima".

šla u legendu. Ništa od toga nismo i. Jer, Sicilija je danas uređena zemlja i radišnih ljudi, koji se na surovoj svoj život poštjujući pravila i kružbaš kao i svi gorštaci. Iznostosti, preprednosti, podvala ili prevara, jer to se skupi jeftinije, otvoren i iskren, bez kalligrafije. Otvoreno su odgovarali na pitanja, su susretljivi i skloni pomagati, diču Mirto zalutali, bez ikakve mještanka sjela u auto i otišli u nekoje smo tražili.

Njihovo poimanje časti po našega. Gubitak časti i nepotom, sramota je nešto s čime ne mogu živjeti i zato su na Puno dobroga Sicilijanci no a njihove osobine i vještine či u nastojanju da svoju z boljim mjestom za život ne

Makedonija i Albanija: Posjetite ih čim prije!

je dosta dvojbi kamo, nakon toliko
“utanja” po Evropi, krenuti ove go-
ne. Okrenuti se novim odredištim,
o što su Turska, Grčka, Bugarska,
Albanija, ili ponoviti neko sigurno
kojemu smo već bili. Novo nam je
rizika, moguće nemire i nesigurnost
neizvjesnost, jer blizina Karpata u
doba nije ulijevala previše povje-
da upoznamo neke nove zemlje,
kulturu i tradiciju eliminirale
kojima smo već bili. Ipak, odluka je
koje nisu turistički atraktivne, o
manje znali i rjeđe u njima boravili.
šajbera 9. listopada, rano ujutro,
dug put u Makedoniju, Albaniju i

utovanja u ovih petnaest godina je naša Gabrijela, ali nikada nije bila na put. Davno dano obećanje da i smjestila se na sjedalo broj dva, zauzeo je naš vozač Damir.

tovo devetsto kilometara, kroz Srbiju Makedoniju, učinili su lakšim naših šajberica, dobro raspoloženje

U posjetu staroj čaršiji s još živim starim zanatima te tipično

štaj u Hotel Ibis Skopje u samom centru grada obavljen je po planu u kasno poslijepodne. U dvadeset sati zakazana je večera u restoran Pelister, a šetnja prije i poslije večere bila je prekrasna prekrasnom jesenskom atmosferom u Svilajncu. Dolazak u Skoplje, glavni grad Republike Makedonije, i smješten

Kuća Majke Tereze pretvorena je u muzej

vo osvježenje nakon dvanaest sati provedenih u autobusu, koji kao da nisu ostavili ni trunke umora na putnicima.

Sutrašnje jutro, bez sunca, ali ugodno toplo, vodičica Vasiljka dočekala nas je u hotelu i povela u razgledavanje znamenitosti Skopja. Grad neobičnih kontrasta, u kojem se kao nigdje sudađaju prošlost i sadašnjost, moderna civilizacija s tradicijom, gdje zajedno žive moderni trgovачki centri i dućani iz otomanskog doba, kafići s IT uređajima i "kafane" u kojima se kava kuha u džezvama, gdje se u nebo dižu neboderi naslo-

Slavoluk pobjede - jedno od "čuda" modernog Skopja

njeni na trošne prizemnice građene od drveta i prijesne cigle s basamacima i česmama, kadrmom koju su još Turci postavljali i bazarima na kojima se prodaje i sa zemlje. Na svakom koraku neki spomenik, neka fontana, nekakva spomen ploča, tragovi koji podsjećaju i veličaju povijest. Spomenik Samuelu, pa Aleksandru Makedonskom, samo petstotinjak metara dalje njegovom ocu Filipu II, a između još pet-šest spomenika. Naša Vasiljka kritizirala je, kao i većina Makedonaca, tu poplavu spomenika koji niču kao gljive poslije kiše. I nju smeta što se

novac uludo troši, a državni vrh se ponaša kao pijani milijuner. Govorila nam je i o tome kako gotovo dvadeset godina nisu obavili popis stanovništva. Po zadnjem popisu Skopje ima 660 000 stanovnika, a zapravo ih broji i više od milijun. Broj su povećali uglavnom Albanci, jer Makedonaca je sve manje, a spomenula je i ozbiljne probleme sa susjedima. Mislim da ti spomenici i fontane, koje izgledaju groteskno i nemaju baš nikakvu umjetničku vrijednost, predstavljaju oblik borbe za vlastitu opstojnost i pokazuju osjećaj velike ugroženosti

od susjeda. Poznato je da Makedoniju ne priznaju Grci i Bugari, da teritorijalne aspiracije na nju imaju Kosovo, Albanija i Srbija, pa im jedino preostaje ukazati na to da su oduvijek postojali, da imaju svoj identitet, svoje velikane, svoju povijest i to pokazuju na svakom koraku svakome tko posjeti Makedoniju.

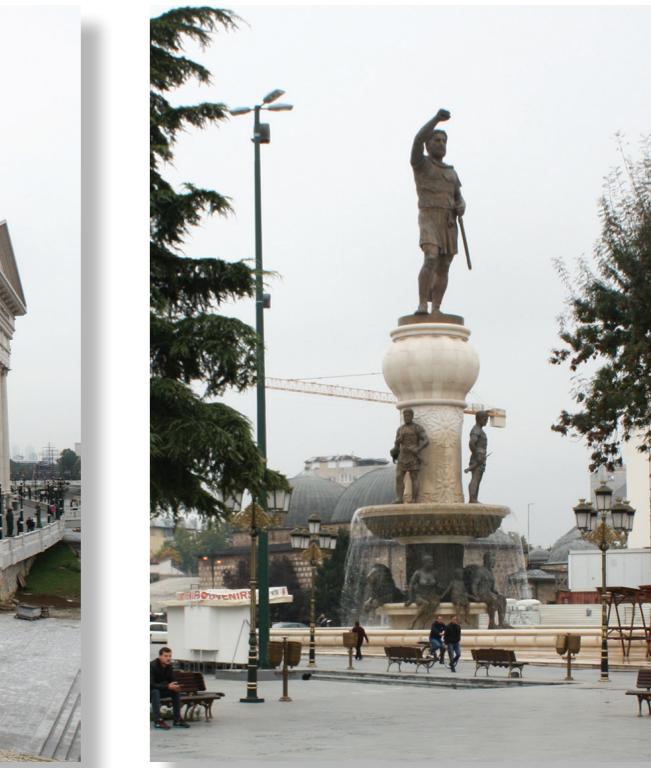

Nova - "stara" arhitektura i spomenici junacima iz davnih doba dominiraju Skopjem. Od spomenika Samuelu (lijevo), preko onoga Karpošu (u sredini), do spomenika Filipu II. (desno)

Doživljaj je bio posjet željezničkom kolodvoru, koji je poslije razornog potresa 1994. pretvoren u muzej, staroj čaršiji s još živim starim zanatima, tipičnoj srednjovjekovnoj rakijarnici, te kući Majke Tereze, koja je prekrasno uređena i pretvorena u muzej, koji svake godine posjeti ogroman broj turista iz cijelog svijeta.

Put po Makedoniji nastavili smo prema Ohridu i Ohridskom jezeru, jednom od najstarijih europskih naselja na UNESCO-voj listi svjetske baštine. Smjestili smo se u Hotel Belvedere na samom jezeru, gdje nas je dočekao naš vodič Goran, tipičan Makedonac, uvijek nasmijan, gostoljubiv, spremjan svakome ugoditi, pomalo

Na ohridskom pristaništu, prije izleta brodom u Sveti Naum

žalostan što nas je dočekala kiša, koja će nas pratiti i tri sljedeća dana. Večera koju nam je organizirao u restoranu Biljanini izvori, uz živu glazbu i nastup folklorne grupe, pretvorila se u večernji pa i noćni tulum u kojem su stradale čaše, vino je teklo u potocima, a svirači su te večeri zaradili svoje mjesecne plaće. Nikome se nije išlo kući pa ni konobarima koji su već odavno trebali zatvoriti restoran. Ipak, mutne su se glave do jutra razbistrele i krenuli smo u upoznavanje sigurno najljepšeg makedonskog grada. Sakralni spomenici kojih je u Ohridu bilo

Pred manastirom Svetog Nauma

koliko i dana u godini, s tipičnom arhitekturom, crkve svete Sofije, svetog Klimenta, crkva svetog Ivana Kanea sagrađena na litici, pa spomenik Ćirilu i Metodu, Samuelova tvrđava, koju nisu svi posjetili, jer je penjanje naporno, ali zato za nagradu dobijete čaroban pogled na grad i jezero, te Ohridska čaršija, ispunili su samo pola dana.

Drugu polovicu potrošili smo na izlet brodom u Sveti Naum, posjet njegovom prekrasnom manastiru i završili na ručku u poznatom restoranu Ostrvo, smještenom na otočiću usred jezera, ne-

daleko izvora rijeke Crni Drim.

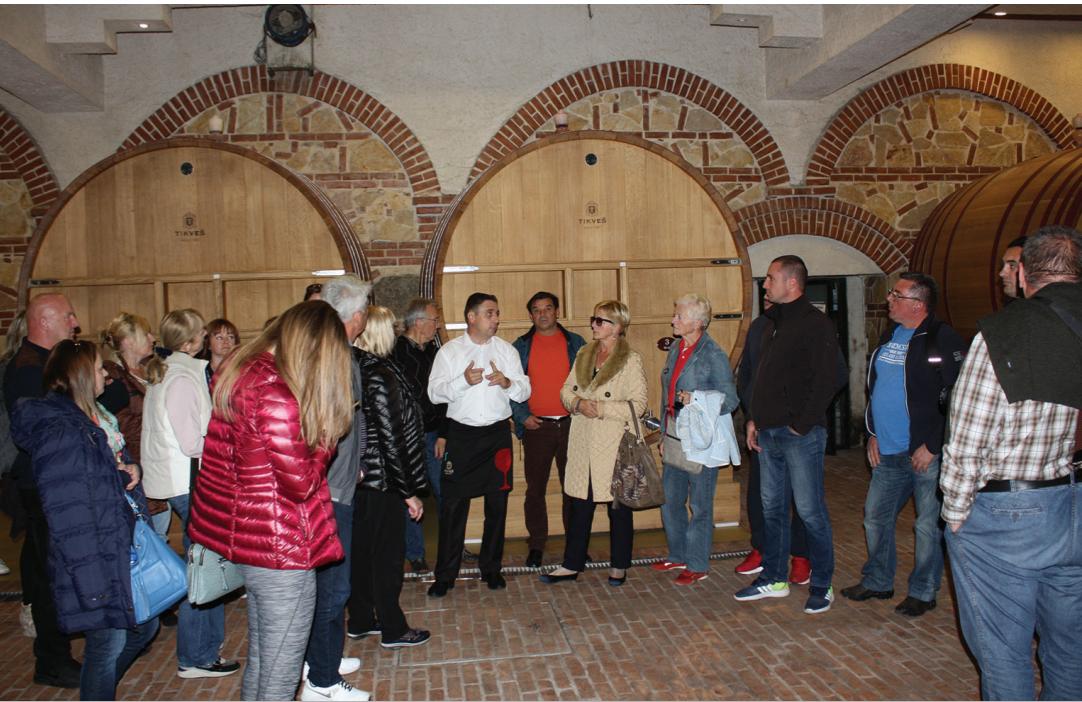
Treći dan boravka u Ohridu bio je rezerviran za izlet u Bitolu, drugi po veličini grad u Makedoniji, nekada jedno od značajnijih sjedišta političkog života, s mnoštvom diplomatskih predstavninstava, ambasada i konzulata, te poznatom vojnom školom koju je završio i Kemal Paša Ataturk. Naš "morlak" Perković fotografirao se pred vojnom školom, koja je kasnije pretvorena u Dom armije, u kojoj je služio vojni rok. Šetnjom kroz glavnu ulicu "širok sokak" zamijetio sam hrvatski barjak i približio se kući ispred

koje je u parku bila Titova bista, a na kući velika ploča koja nas obaveštava da se tu nalazi Hrvatski Kulturen Centar i Hrvatsko-makedonsko društvo Marko Marulić.

Posjet tržnici kroz niz malih živopisnih, ali oronulih radnjica, čiji se занati mogu pronaći jedino na fotografijama od prije dva stoljeća i za koje ne možete znati jesu li oni dio turističke ponude ili stvarno osiguravaju egzistenciju njihovim vlasnicima.

Poslijepodne je bilo rezervirano za posjet Kavadarcima i njihovo nadaleko poznatoj vinariji Tikveš. Poznati po proizvodnji vina, Makedonci su uspjeli tradiciju pretvoriti u djelatnost koja ih visoko svrstava u vinarskoj djelatnosti. Moderna, lijepo uređena vinarija otvorila nam je vrata, ali i srdačno dočekala na ručku, uz degustaciju njihovih najboljih proizvoda. Poneka butelja krenula je i s nama u Hrvatsku, kao poklon prijateljima. Navečer smo u Ohridu pronašli snage za posjet jednom od kulnih restorana s tradicionalnim makedonskim jelima, netipičnog naziva Europa, gdje smo kušali specijalitete makedonske kuhinje i sve to platili bagatelnih desetak EUR-a "po čovjeku".

U hotel smo se vratili taksijem, koji je još jedna osobitost Ohrida. Gradić s cca 15 000 stanovnika ima 440 taksija, a jedna taksi vožnja s jednog

Vinarija Tikveš u Kavadarcima još je više podigla raspoloženje veselim "šajberima"

kraja grada na drugi košta jedva dva EUR-a. Javnog prijevoza i nema pa i djeca u školu idu taksijem.

Od Ohrida i Makedonije oprostili smo se i krenuli put Albanije, ravno u Tiranu. Usput smo

pokupili našeg vodiča Zorana, koji je doputovao iz Skopja, jer bez znanja albanskog jezika u Albaniji ste u velikoj neprilici. Ugodan put, uz znatno bolje vrijeme, cestama koje su označene kao autoput, ali se po njima vozi kako stigne, i došli smo u zemlju o kojoj smo najmanje znali i u kojoj smo doživjeli najveća iznenađenja. Teško se odupirem želji da o Albaniji napišem svaki detalj doživljen na putu, svaku neobičnost koja razbija predrasude s kojima smo došli i s kojima živimo.

Zemlja orlova, odmah po prelasku granice, dočekala nas je bunkerima razasutima s obje strane ceste, ostacima dugogodišnjeg paranoičnog straha njihovog vođe Enver Hoxhe od napada Jugoslavije na Albaniju. Izgrađeno je 750 000 bunkera širom Albanije ili, točnije, na četiri stanaovnika jedan bunker. Ima i jedna anegdota iz tog vremena. Enver Hoxha je naredio da se izradi projekt bunkera. Arhitekta, koji je projektirao izgrađeni bunker, pozvao je Hoxha i pitao ga: "Koliku sigurnost pruža bunker i što može izdržati"? "Može izdržati topovsku granatu", od-

govorio je arhitekt. Enver Hoxha mu je naredio da uđe u bunker, ispalili su topovsku granatu, arhitekt je ostao živ i pala je naredba: "Gradite bunkere"! Po cestama se kreće velik broj automobila, a jedva svaki pedeseti nije mercedes. Ima ih svih godišta, a tko nema taj tip automobila, s njim očito "nešto nije u redu". Dočekao nas je moderan europski grad, lijepo uređene avenije, beskrajno čist, možete ulicom ići kilometrima, ali nećete naći papirić ili opušak, nema čovjeka s bijelom kapicom, niti žene obučene u ortodoksnu muslimansku odjeću. Albanke, prelijepе žene, kao da su se ugledale na svoju davnu kraljicu Teu-

Spomenik Oda ljubavi raznježio je hiperosjetljive "šajberice"

U Albaniji se sve više pažnje posvećuje znanju, o čemu svjedoči i Albanian College Durres

vis curi voda. Zašto ne, kad je voda u Albaniji za sve besplatna! Cijena pranja je "koliko daš". Kad "gazda" za taj dan utrži koliko mu treba, ostavi vodu da curi i ode kući.

Ušli smo u Tirau i odmah je bilo jasno da nešto "nije u redu". Dočekao nas je moderan europski grad, lijepo uređene avenije, beskrajno čist, možete ulicom ići kilometrima, ali nećete naći papirić ili opušak, nema čovjeka s bijelom kapicom, niti žene obučene u ortodoksnu muslimansku odjeću. Albanke, prelijepе žene, kao

da su se ugledale na svoju davnu kraljicu Teu-

tu, dotjerane su po posljednjoj europskoj modi. Zgrade iz bivšeg vremena lijepo su održavane, spomenici i sva obilježja iz doba Enver Hoxhe stoje kao znak prošlog vremena, dio su povijesti toga naroda. Danas su bunkeri, dijelovi zatvora, kao i rudnika gdje se obavljao prisilni rad, Tirana ima više od 50 000 studenata. U knjižari Opera možete pronaći najnovija izdanja svjetskih bestselera na svim jezicima i vidjeti mnoštvo, uglavnom mladih, ljudi. Promjenili su politički sustav iz temelja, ali zadržali zdravstvenu skrb za sve, socijalnu osjetljivost za najsirošnije, uveli postojan porezni sustav koji privlači

Skenderbeg, koji stoji točno ispred Nacionalnog povijesnog muzeja na čijem je pročelju, u spektakularnom mozaiku, prikazana cijela albanska povijest. Obrazovanje je jedan od albanskih prioriteta, a Tirana ima više od 50 000 studenata. U knjižari Opera možete pronaći najnovija izdanja svjetskih bestselera na svim jezicima i vidjeti mnoštvo, uglavnom mladih, ljudi. Promjenili su politički sustav iz temelja, ali zadržali zdravstvenu skrb za sve, socijalnu osjetljivost za najsirošnije, uveli postojan porezni sustav koji privlači strane ulagače, a privatizacijom nisu uništili niti jedno veliko poduzeće. Prema informaciji koju smo dobili, SAD u 2017. godini planira u Albaniju uložiti 107 milijardi \$. Dugogodišnji uspješni gradonačelnik Tirane, socijalist Edi Rama, danas kao predsjednik Albanije preslikava provjereni recept na cijelu zemlju. Na svakom koraku iznenađenje i divljenje. Mnoge zemlje koje ističu svoja postignuća i smatraju se naprednijima od Albanije, mogu se komotno sakriti iza ove zemlje iznenađenja.

Iz Tirane otišli smo u 180 km udaljeni Drač,

Brojni su bunkeri dio, ne baš tako lijepi, povijesti Albanaca i Albanije

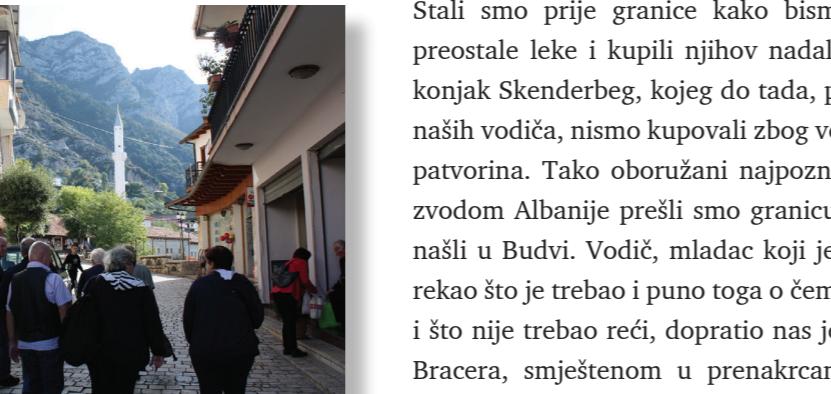
U Draču se obnavlja amfiteatar

centar albanskog turizma, s brojnim plažama i bogatom turističkom ponudom te se smjestili u Palas and Spa hotel s 5 zvjezdica. Taj luksuzni hotel možete smjestiti u bilo koju zemlju svijeta, ali do njega teško možete doći većim autom. Tisuće hotela u Draču smješteni su na tako malom prostoru da se doslovce sa svog balkona možete rukovati sa susjedom u drugom hotelu. Blještavilo i luksuz samo za one koji vole gužvu. Ne mogu zamisliti kako to izgleda u sezoni. Od odmora tu nema ništa.

A onda prava turistička poslastica. Kruja. Najznačajniji albanski povjesni lokalitet. Rodno mjesto Gjergja Kastriotija Skenderbega ili Jure Kastriotiće, kako ga naziva Andrija Kačić Miošić, koji je o njemu napisao 17 pjesama. O njemu su pisali Byron, Ivana Brlić Mažuranić, Voltaire i Longfellow, a operu Skenderbeg skladao je Antonio Vivaldi. Od 1982. godine Skenderbegov kult ima i svoje službeno sjedište - Nacionalni muzej, smješten 610 metara ispod stjenovite litice, podignut na ruševinama stare utvrde. Posjetili smo ga prolazeći kroz čaršiju i bazar koji vrvi suvenirima i na kojem smo kupili tradicionalno pokrivalo za glavu, kojim je svoj izgled uljepšao Marijan Čižmešija. Upravo je ovdje predsjednik Tuđman 1993., prilikom posjeta muzeju, dobio ideju na takav način urediti

ruševine Medvedgrada i pretvoriti ih u Oltar domovine. U Kruji možete za stolom, za kojim ju je pio i predsjednik SAD-a George Bush, popiti kavu za 5 EUR-a. Čist je promašaj doći u Albaniju, a ne posjetiti Kruju.

Naredno albansko odredište bio je Skadar, najstariji i povjesno najznačajniji albanski grad.

Kruja - glavna ulica

Nalazi se u regiji u kojoj živi 85% od ukupnog broja katolika u Albaniji pa nije čudo da se nadomak centra nalazi prekrasna katedrala. Kliko god žeze zadržati "štih" prošlosti i sačuvati tradiciju u svakom segmentu življenja, novo neminovno nadire, a staro nevoljko ustupa mjesto modernome. Ja sam se uspio ošišati u prošlostoljetnoj "berbernici", priborom koji bi rado prihvatio svaki muzej, a kad sam "berberinu"

darovao novčanicu od 500 leka (šišanje košta 35 leka), njegovoj sreći nije bilo kraja. Prema Hrvatima gaje otvorene simpatije, a uživali smo i vidljiv respekt poslije pobjede od 6:0 naše nogometne reprezentacije nad Kosovom, samo tjeđan dana ranije.

Put nas je poslije Skadra vodio ka Crnoj Gori. Stali smo prije granice kako bismo potrošili preostale leke i kupili njihov nadaleko poznat konjak Skenderbeg, kojeg do tada, po uputama naših vodiča, nismo kupovali zbog velikog broja patvorina. Tako oboružani najpoznatijim proizvodom Albanije prešli smo granicu i ubrzo se našli u Budvi. Vodič, mladac koji je malo toga rekao što je trebao i puno toga o čemu malo zna i što nije trebao reći, dopratio nas je do Hotela Bracera, smještenom u prenakanom centru Budve. Oni koji poznaju Budvu iz nekih drugih vremena teško će u nju ponovno poželjeti doći, a sve zbog urbanog kaosa, prenapučenosti i visokih cijena jednoga grada pretvorenog u tipični turistički bankomat. Predizborne vrijeme u Crnoj Gori brzo smo napustili i po kišnom i hladnom vremenu krenuli na put povratka.

Dođemo

je izvrstan ručak, glazba na ulazu u dvore i ljubazni domaćini. Za to su glavom platili pokoji pivac, janjac, domaći telac, a valja istaknuti velik trud koji su uložili Oliva i njezin suprug, poznatiji kao Kuvar. Sve je bilo savršeno, osim vremena koje je bilo loše i koje se tijekom proslave pogoršavalо. Da, i rođendanska proslava, koja je bila priređena u čast slavljenika Toske i Vladeka, koji su tom prigodom dobili govor i svaku svoju tortu napravljenu u Šibeniku. Uz dobru hranu, šampanjac našeg sponzora Zdravka, čuvan sve vrijeme puta, glazbu s Bobine gitare i slasticе, gromovi i pljusak postali su sasvim periferni. Umjesto predviđena dva sata, ostali smo skoro pet, pa smo polumokri, ali u dobrom raspoloženju krenuli u naš Samobor. Kući smo se, već po običaju, vratili kasno navečer.

Što reći

kao zaključak ovom 12. putu Samoborske salame po Europi?

Već poslovno dobra organizacija puta, zahvaljujući Gabrijeli ovaj je puta bila još bolja. Nigdje kašnjenja, nigdje problema, smještaj odličan, autobus udoban, Damir sigurne ruke i oštrog oka niti jednom nas nije doveo u nepričiku, iako je za to itekako bilo prilika.

Bojazan da se udaljavanjem od Europe približavamo Balkanu, što povećava rizik i nesigurnost, bila je bespotrebna. Rezultat je to predrasuda i

Ovo ne pamte ni najstariji Albanci: dva su "šajbera" na spomen mogućnosti izručenja Hrvatskoj pokazala da su spremni na sve! našeg skromnog znanja o tim zemljama. Posebno je ugodno iznenađenje bila Albanija i jedino što poslije ovoga puta mogu reći je to da je Albanija zemlja u koju treba otići, doživjeti je, i to što prije, a svakako prije negoli Ameri ulože obećane dolare, ne preplave je svojim kičem i pretvore u još jedan turistički bankomat.

XIII. Italija V - prelijepa, prebogata i pitoma Toskana (2017.)

Pripremajući novu monografiju i po-kušavajući ništa važno ne izostaviti, urednik Robert Škiljan i ja primijetili smo da broj naših putovanja po Europi i nije baš najtočniji. Dodatnim kontrolama utvrdili smo da je točan redni broj ovog našeg puta u Toskanu 13. A, nekako, kad ponestane ideje ili se pokažu raznovrsna ograničenja, Italija se uvijek pojavi kao spas.

Kratak put, ne previše zahtjevan, relativno bližu, ne pretjerano skup, a ima se što vidjeti.

Priprema je trajala cijelo proljeće i ljeto, ali samo zato što smo Gabrijela i ja, planirajući put, uživali u kavi i ugodnim razgovorima.

Ipak, trudili smo se da to ne bude klasično turističko putovanje, nego da barem nešto blisko našem hobiju i vidimo.

Nova Setra već je večer prije puta bila nakrcana hranom i pićem, koji su zaštitni znak svih naših putovanja. Turudići su se pobrinuli za novi stol koji su sponzorirali udruzi, a na svakom sjedalu bilo je ispisano ime i prezime svakog putnika, jer ih je na put krenulo 47. Nikad veći broj! Širom smo otvorili vrata našim dugogodišnjim sponzorima i prijateljima udruge i prijavilo ih

“Šajberi” ispred katedrale u Sieni, pred kraj putovanja, a nakon višednevnog “lutanja” po prekrasnoj Toskani li sve biti kako je planirano, ja u već poznatoj ulozi “Hitlera”, a iza nas veliko društvo dobro raspoloženih putnika, koji se čak svi i ne pozna-ju.

Montecatini terme - staro kupalište i toplice

Po prvi put je s nama krenula i treća generacija “šajbera”, u liku Lee Perković, što je bio povijesni dan za našu Zlatnu šajbu.

Cilj puta je mjesto veličine našeg Samobora, Montecatini Terme, u kojem ćemo biti smješteni svih pet dana. Hotel Belvedere iz ranih tridesetih godina prošlog stoljeća, ugodan, dobro lociran i ne pretjerano luksuzan. Grad ima više od sto hotela, nekad je bio termalno lječilište, a danas nas na to podsjećaju lijepе građevine i ostaci starog akvadukta.

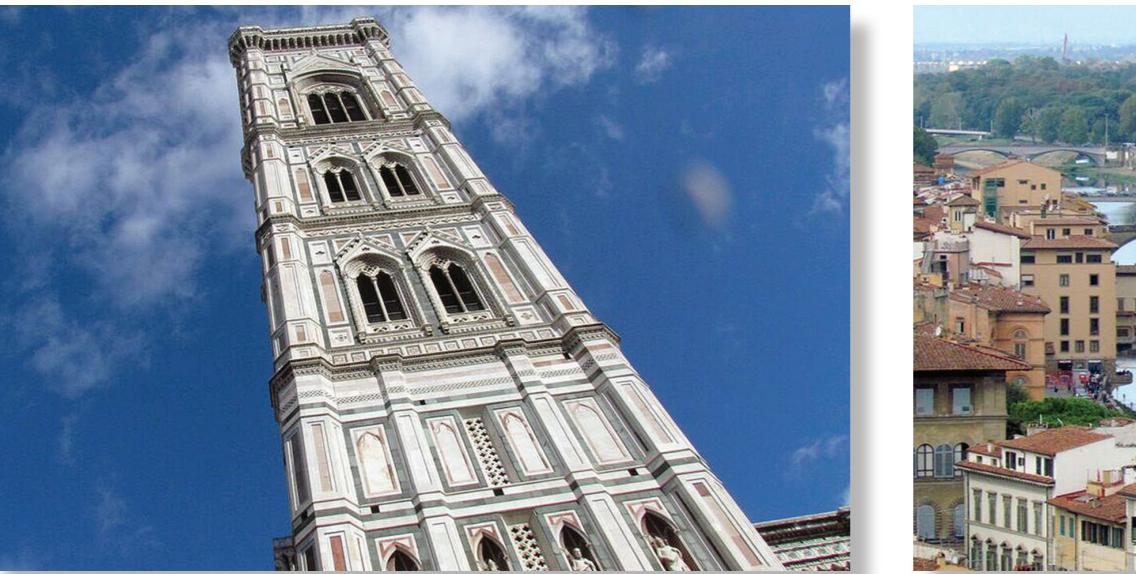
Dočekala su nas dva iznenađenja: uski ulaz u

Montecatini terme

dvorište hotela i novi režim prometovanja zbog početka školske godine. Prvi problem riješio je naš Antonio nevjerljivom vještinom, a drugi nam je diktirao život sljedećih pet dana pa smo svako jutro već prije 8 bili van grada.

Već nas je pri dolasku Toskana osvojila svojom pitomošću, zelenim i bogatim pejzažima, brojnim vinogradima i maslinicima, a jesen je to bojama samo uljepšala. Prirodne ljepote te pokrajine nadmašuju čak i ljepotu njezinih kulturnih spomenika. U okruženju vinograda, nepreglednih polja suncokreta i maslinika te visokih čem-

Jedna od impresivnih građevina u Firenci

industrija, doživljaj je izostao i najbolje ga je bilo što prije izbrisati iz sjećanja.

Prvi dan - Firenca. O njoj je već sve rečeno i napisano. Veličanstvena, grad u kojem su se rodili Dante, Michelangelo, Donatello, Boccaccio, u kojem je živjelo još stotinjak velikana, od kojih je svaki ostavio barem neki trag, dakle svjetska kolijevka kulture i umjetnosti. Izlet je organiziran, za nas "šajbere", neuobičajeno - vlakom, ali nam je svima prošao kao u trenu. Naša vodičica Jadranka, povjesničarka umjetnosti, došla je u neko vrijeme, davno, vidjeti Firencu, i zauvijek

ostala. Klasičan razgled znamenitosti pretvorio se u borbu prsa o prsa sa stotinama turista svih boja i jezika i posve bi propao da nas Gabrijela nije opremila slušalicama, koje su, iako kineske, u potpunosti položile ispit. Jedva smo dočekali slobodno vrijeme i zauzeli mjesta u okolnim kafićima i restoranima. Kišica koja nas je dočekala posve je stala, vrijeme se proljepljalo i učinilo izlet ugodnim. Ponovni povratak vlakom, ugordan i iznenađujuće komforan, te večera u hotelu uz opuštanje i druženje do kraja dana.

Novi dan ponovno je bio atipičan. Posjet Nacio-

Firenca - pogled na čuvene mostove

UNESCO vodi brigu da se kuće liče živopisnim bojama, kako su to nekad davno radili ribari, a oni pak od turizma ostvaruju ogroman prihod. U Monterosso smo se zadržali nekoliko sati, ručali, trgovali na velikoj pješčanoj plaži, na kojoj je bio još zavidan broj kupača, pa se vlakom vratili u La Speziu i krenuli prema novom odredištu, gradu Cararri, centru kopača bijelog mramora. No, naš interes nije bio vezan uz mramor, već uz nadaleko poznati špek, koji se proizvodi po recepturi staroj preko 500 godina i koji je bio glavna hrana i izvor snage za rudare koji su te-

Katedrala u Firenci

Firenca

ško i naporno radili u rudnicima. Do malog gradića Colonnate, smještenog duboko u Apuanskim Alpama na 540 metara nadmorske visine i uz vrlo uski put, našim autobusom nismo mogli, ali smo zato Gabrijela i ja organizirali pravu degustaciju u simpatičnoj kolibici na velikom par-

Trenuci opuštanja uz klavirsku pratnju Ivana Radovanića

Vinarija Strozzi, stara 1026 godina

preuzeo boju od mramora. Stvarno je posebnog okusa. Kupili smo lijepе količine i za doma pa se vratili u naš hotel.

Naredni dan cilj je bio Siena, možda i najljepši grad na našem putu. Povijesna jezgra s Piazzom del Campo, koja je u obliku školjke izgrađena u 12. stoljeću, i na čijem se podu od cigle odr-

Kip Giacoma Puccinija ispred njegove rodne kuće

žavaju i danas poznate, vrlo opasne, konjske trke Palio di Siena. Grad očaravajuće ljepote u kojem se rodio i živio, dok nije morao pobjeći zbog preljuba, veliki Giacomo Puccini, približila nam je naša nova vodičica Barbara. Bio je, treba priznati, jedini na ovom putu u koji bi se većina nas željela ponovno vratiti. Tko zna? No, šteta

Siena

je da smo sve stariji pa teško podnosimo tempo koji nam nameću program i vodiči. Neki od nas dio programa i propuste. Ručak smo priredili u obliku piknika na jednom parkiralištu i u velikoj mjeri smanjili naše zalihe hrane i pića. Ti trenuci uvijek su najbolji i najveseliji dio našeg druženja. "Novaci" su se izvrsno

Degustacija u impresivnim prostorima Vinarije Strozzi, u kojima se, osim kušanja vrhunskog vina, mogao osjetiti i duh davnih vremena i tisućljetne tradicije

uklopili i uvelike doprinijeli dobrom raspoloženju cijele družine.

Sienu smo napustili s uzdasima, a novo odredite bio je gradić San Gimignano. Na putu smo stali kako bismo stvarno doživjeli ono po čemu je Toskana poznata u cijelom svijetu, njeno glasovito vino Chianti. Chiantia se sjećam još iz doba Trsta i traperica, kad smo se obavezno vraćali s bocom vina upakiranog u prepoznatljive boce oblika žarulje uvezane slamom.

A onda - poznata vinarija.

Fattoria Guicciardini Strozzi pravi je repre-

Tradicionalno vino Chianti

Povijest kuće Strozzi, iz koje potječe i čuvena Mona Lisa

zentant. Stara 1026 godina, koliko se njihova obitelj bavi vinogradarstvom, i danas sva odiše prošlošću, čemu uvelike doprinose relikvije koje se vide na sve strane. Poznatu obitelj Strozzi, čijo loži pripada i da Vincijeva Mona Lisa, danas predstavlja toskanska princeza Irina Strozzi, koja je diplomirala ekonomiju na Univerzitetu Bocconi, ali i balet u Moskvi. Imali smo sreću upoznati je, fotografirati se s njom i ponešto čuti o prebogatoj povijesti njezine obitelji. Na fotografijama i izrescima iz brojnih časopisa, koji su razasuti posvuda, i sada je primjetna

velika sličnost između Gioconde i Irene. Imali smo prigodu dotaknuti i prvi prototip Fiatovog traktora, ali i baklje u katakombama podruma koje su gorjele prije koju stotinu godina. Sama degustacija bila je vrlo skromna, ali je zato priča obitelji Strozzi velebna.

Sljedeće odrediće bio je San Gimignano, tipičan toskanski gradić uskih ulica punih cvijeća i malih trgovinica koje već stotinama godina ne mijenjaju imena. Tako ćete ispod naslova limar naći parfumeriju, a ispod krojačnice ured bilježnika, s klasičnom povješću koju pamte i kojom

se hvale, starom nekim petstotinjak godina. Već pomalo umorne, naš nas je Antonio vratio u mir hotela na spremanje stvari, jer sutra nas čeka povratak.

Ujutro smo se prvo oprostili s našom Vesnom, koja je morala na avion za Kopenhagen, kako bi stigla na neki doktorski simpozij. Ostali smo tako bez dežurnog fotografa, čiji se aparat proteklih dana usijao od škljocanja. No, barem smo bili sigurni da će tih 500-600 fotografija zadovoljiti Robertove apetite, koji svaki put po povratku s kakvog puta tlači sve oko sebe tražeći kvalitetne fotografije. Mrzi snimke s mobitela, a Marjanovo koljeno sprječilo ga je da ove godine bude baš na svakom mjestu. Perkanov "širokokutni" već odavno nema blistave trenutke.

Put nas je na povratku odveo prvo u Luccu, mali simpatičan gradić poznat po njegovoj izuzetno ljubavi prema likovima iz stripova. Gradić je zaista interesantan, ali likova iz stripova ni u tragovima.

Raspoloženje je raslo kako smo se bližili domu. Još jedno beznačajno stajanje u "outletu" - Gabrijelino obećanje ženskom dijelu društva, pa kući preko Rijeke, jer nam se gadno zamjerio prijelaz granice u Bregani, gdje smo bez ikakvog razloga u polasku izgubili puna tri sata. Umor koji se nagomilao nesvakidašnjim tempom po-

sljednjih pet dana učinio je svoje, zavladala je neuobičajena tišina, misli su odlutale svakome

u drugom smjeru,

te smo se, puni dojmova, na isteku dana vratili u naš Samobor.

krasno su se uklopili u društvo, u kojem je pri vremenu ukinuta demokracija. To se posebno odnosi na prijatelje iz Mađarske: Nora, Darko i Jozo oduševili su cijelo društvo, a Darko-Drius postao je maskota puta. Sve je naočigled funkcionalo bespriječorno. Ipak, čini mi se da su godine učinile svoje, osjeća se umor, tempo je sve sporiji, kondicija sve teže prati želje i kao da je manje zadovoljstva u doživljrenom. Utiske još slažemo pa možda uz mali vremenski odmak popravimo prvi dojam.

Na ogromnom trudu oko organizacije, razumijevanju i strpljenju svakako najviše treba zahvaliti Gabrijeli. Jer, nije lako udovoljiti "šajberima". Antoniju hvala na brizi i visokoj odgovornosti, a posebno na udobnosti u autobusu koji nas je uvijek dočekao čist i spremjan za put.

Svoj doprinos dali smo i mi, jer bez visokog stupnja tolerancije i međusobnog uvažavanja teško je da među 47 putnika kroz pet dana ne zaiskri. Izgleda da smo uspješno položili još jedan ispit.

Do sljedećeg puta i neke nove prilike ostaje nam uživati u sjećanju na prelijepu, prebogatu, pitomu Toskanu.

Autor svih putopisa:
predsjednik Udruge Zlatna šajba

Dubravko Viduč

Strogi sud "šajberskih gracija" pri ocjenjivanju vina